

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Odraz nepokojů na cestovní ruch

Bakalářská práce

Bakalářská diplomová práce

Studijní program: Francouzština se zaměřením na aplikovanou ekonomii

Autor: Petra Dudová

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jaromír Kadlec, Dr.

Olomouc 2013

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Odras nepokojů na cestovní ruch“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

« Je déclare sur l'honneur avoir rédigé le mémoire de licence « La répercussion des inquiétudes au tourisme» sous la responsabilité du directeur de mémoire et avoir cité toutes les sources d'informations disponibles.»

V Olomouci dne.....

Podpis

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu bakalářské práce Doc. Mgr. Jaromíru Kadlecovi, Dr. za cenné rady a připomínky. Dále bych taktéž chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace k vypracování praktické části práce.

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Definice turismu.....	3
3. Druhy nepokojů, které nejvíce ovlivňují cestovní ruch	4
3.1 Teroristické útoky	4
3.2 Občanské války	7
3.3 Náboženské konflikty.....	8
3.4 Stávky a demonstrace.....	10
4. Pozitivní dopad nepokojů na cestovní ruch	12
5. Situace ve vybraných státech	15
5.1 Egypt	15
5.2 Tunisko.....	18
5.3 Řecko	20
5.4 Libanon	22
5.5 Thajsko.....	25
6. Události, které nejvíce ovlivnily cestovní ruch.....	26
6.1 Teroristický útok z 11. září 2001	26
6.2 Epidemie SARS	28
6.3 Válka v Iráku.....	31
6.4 Finanční a ekonomická krize	35
7. Bezpečnost jako důležitý faktor ovlivňující cestovní ruch	37
8. Budoucí vývoj cestovního ruchu.....	39
9. Rozbor dotazníku	42
10. Závěr	55
11. Resumé.....	55
12. Přílohy.....	58
13. Anotace a klíčová slova	61
14. Seznam pramenů a použité literatury.....	62
15. Seznam tabulek a grafů	64

1. Úvod

Cestovní ruch je součástí života téměř každého člověka na světě. Vzhledem k tomu, že jsem svou práci chtěla psát na téma, které je mi blízké, vybrala jsem si právě toto odvětví. Odraz nepokojů na cestovní ruch je velmi aktuální a diskutovanou záležitostí. Každým dnem se setkáváme v médiích se stále novými problémy, které cestovní ruch ovlivňují. I přesto, že by se mohlo zdát, že cestovní ruch není až tak výrazným odvětvím v ekonomice země, pro některé státy představuje naprosto nejdůležitější zdroj příjmů. Jedná se především o oblíbená prázdninová letoviska, která se nachází v jižních zemích světa. Paradoxně právě v těchto zemích panují často rozsáhlé nepokoje způsobené náboženskými a politickými důvody.

Všechny kapitoly, kterými se ve své práci zabývám, spolu velmi úzce souvisí. Také proto jsem si vybrala právě tuto problematiku. Měla jsem možnost vidět mnoho rozsáhlých prací studentů, kteří se zaměřili přímo na určitou část tohoto tématu, například na teroristické útoky ovlivňující cestovní ruch. Proto jsem se rozhodla zpracovat souhrn všech okolností, souvisejících s nepokoji, které toto odvětví ovlivňují.

Pro vypracování této práce nebylo příliš těžké získat informace. Jak jsem již zmínila, je toto téma velmi aktuální, a proto jsem často čerpala z médií, a to především z internetových článků. Co se týče literatury, neexistuje mnoho knih, které se zabývají přímo tímto tématem, proto jsem používala informace pro každou kapitolu z odlišné literatury. Dále jsem používala internetové zdroje, a to hlavně pro získání aktuálních informací o zemích, kterými se zabývám.

Cílem práce byla snaha o zobrazení všech zásadních aktuálních nepokojů, které cestovní ruch do této doby ovlivnili, což je velmi rozsáhlé téma a není možné se věnovat každému problému zvlášť a dopodrobna. Tudíž je zde zahrnuta část, která souhrnně popisuje okolnosti vzniku nepokojů. Výběr zemí, kterými jsem se podrobněji zabývala, je určen poptávkou evropských turistů, převážně turistů z České republiky. Mimo jiné jsem si kladla za cíl, přiblížit aktuální situaci a v návaznosti na to, zdůraznit jak moc nebezpečná se může pro turisty stát i obvyklá cesta do zahraničí. Vycházela jsem totiž z předpokladu, že si obyvatelé České republiky stále neuvědomují závažnost tohoto tématu a nedbají v zahraničních zemích bezpečnosti. Tento předpoklad

mi později z části potvrdil i můj výzkum v podobě dotazníku, který byl cílený právě na turisty žijící v České republice.

Práci jsem rozdělila do dvou hlavních částí na část teoretickou a praktickou. V první části se zabývám nejdříve definicí turismu, pro přesnější pochopení daného tématu. Déle popisuji hlavní druhy nepokojů, které nejvíce cestovní ruch ovlivňují. Vzhledem k tomu, že je zapotřebí zmínit skutečnost, že cestovní ruch není ovlivněn nepokoji pouze negativně, zahrnula jsem kapitolu, která se zabývá pozitivním dopadem nepokojů na toto odvětví. Dále jsem pokračovala představením aktuální situace ve vybraných státech a podrobněji jsem se zabývala některými událostmi, které za poslední dobu nejvíce zasáhli cestovní ruch. S nepokoji a poptávkou po destinacích úzce souvisí i bezpečnost. Tímto faktorem se zabývám v předposlední kapitole. Nakonec popisuji budoucí vývoj cestovního ruchu. Pro zpracování praktické části jsem použila metodu dotazování prostřednictvím tištěného a online dotazníku a věnovala se chování turistů České republiky v návaznosti na toto téma.

2. Definice turismu

Existuje mnoho definic cestovního ruchu, které se mohou lišit. I přesto, ale mají vždy společné základní rysy, jako je dočasná změna místa svého trvalého bydliště a nevýdělečný charakter cesty. Všeobecně uznávanou a nejpoužívanější definicí se stala formulace, vytvořená Světovou organizací cestovního ruchu (WTO – World Trade Organization), která zní: „Cestovní ruch znamená *dočasnou změnu* místa pobytu, tj. *cestování a přebývání mimo místo trvalého bydliště, ne déle než 1 rok, zpravidla ve volném čase za účelem rekreace, rozvoje poznání a spojení mezi lidmi*“.

Pro přesnější popis tématu je zapotřebí vysvětlit také pojem mezinárodní turismus. Podle Palatkové¹ se jedná o cestovní ruch, při kterém účastník překročí hranici národního státu. Můžeme také říct, že mezinárodní cestovní ruch spočívá v návštěvách účastníků mezi všemi státy světa. A dále pojem světový turismus, který představuje zároveň příjezdový i výjezdový turismus po celém světě.

¹ PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. s. 11, ISBN 978-80-247-3750-8

Martina Pásková² rozděluje definici cestovního ruchu do několika různých oblastí, a to na oblast ekonomickou, geografickou, sociologickou a ekologickou. Ekonomická oblast v sobě skrývá dopad cestovního ruchu na hospodářskou situaci v zemi. Tato disciplína zkoumá poptávku a nabídku po destinacích, výdaje spojené s cestou, nebo také zaměstnanost, která často funguje jako faktor pro analýzu ekonomické situace v zemi. Geografická oblast se zabývá lokalizací cestovního ruchu nebo klimatem a prostředím. V sociologické oblasti se jedná převážně o naplnění potřeb turistů, jako je odpočinek nebo poznání, a o stále se zvyšující nároky na cestování. Tato oblast se také zabývá vztahy mezi návštěvníky země a rezidenty. Ekologická oblast se zaměřuje na dopady cestovního ruchu na ekosystém země. Je zde řešen problém zhoršujícího se životního prostředí způsobeného výstavbou infrastruktury pro cestovní ruch.

Je i potřeba definovat potenciál cestovního ruchu. Jedná se o všechny pozitivní faktory a předpoklady, zvyšující atraktivitu destinace, snížené o všechny faktory, které působí na cestovní ruch negativně, jako je například právě politicko-bezpečnostní situace, a s ní spojené nepokoje.

3. Druhy nepokojů, které nejvíce ovlivňují cestovní ruch

3.1 Teroristické útoky

Terorismus ve světě představuje obrovskou hrozbu, která se samozřejmě týká i turistů. V některých případech se může jednat i o teroristické útoky mířené přímo proti nim, z čehož vyplývá, že se tato forma nepokojů velmi negativně odráží právě od cestovního ruchu a může ovlivňovat ekonomiku dané země. Pro vysvětlení pojmu terorismus použiji definici vytvořenou Ministerstvem vnitra České republiky: „*Terorismus je plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytčených cílů.*“³ Teroristický útok, který zasáhl obyvatele téměř celého světa a globálně negativně ovlivnil cestovní ruch, byl bezesporu útok z 11. září 2001 v USA. Tímto tématem se podrobněji zabývám v první části kapitoly 6.

² PÁSKOVÁ, M. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, s. 20, ISBN 978-80-7435-006-1

³ MINISTERSTVO VNITRA ČR, Definice pojmu terorismus [online]. Cit. 2009-7-29. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.

Teroristické akce mohou mít různé dopady na cestovní ruch určitých oblastí. Může se jednat o globální dopad, při kterém útok ovlivní chování turistů po celém světě, jako tomu bylo například při výše zmiňovaném útoku v USA. Většina útoků má však dopad na cestovní ruch spíše lokálního rázu, což způsobuje sníženou poptávku po dané destinaci, nebo po destinacích s ní určitým způsobem spojených. V tomto případě se projevuje přemístěním poptávky na jiná místa, což je projev obrovské flexibility cestovního ruchu. Tento jev se projevuje například v případě Egypta. Hrozba teroristických útoků a jiných nepokojů v roce 2011, odradila své pravidelné návštěvníky, kteří se podle internetové cestovní agentury Invia, rozhodli strávit svou dovolenou nejčastěji v Itálii nebo Turecku.⁴

S tímto problémem je úzce spojena i doprava. V prvním případě se jedná o teroristické útoky, spojené přímo s určitým dopravním prostředkem, jako tomu bylo v případě teroristického útoku v Madridu 11. března 2004, kdy explodovaly bomby umístěné ve vlacích. Tento útok si vyžádal 191 obětí⁵ a u turistů evokoval strach z cestování tímto dopravním prostředkem. Ve druhém případě se jedná o nezáměr zahraničních cestujících o danou destinaci, s čímž je spojena především letecká doprava. Nejen tyto nepokoje způsobují obrovské ztráty leteckým společnostem. Útoky z 11. září 2001 postihly například švýcarskou společnost Swissair a způsobily její zhroucení. S tímto jsou spojeny i rostoucí náklady na zajištění větší bezpečnosti na letištích nebo v hotelech.

Důvodů pro uskutečnění teroristické akce je hned několik. Nejprve můžeme útoky rozdělit na ty, které jsou uskutečněny z důvodu zviditelnění dané teroristické organizace, která na sebe chce vyloženě upozornit. Zde hrají nejdůležitější roli média. Část lidí si dokonce myslí, že by média z tohoto důvodu neměla tolik informovat o teroristických útocích. A na útoky, které se odehrávají v anonymitě. Podle Řeháka a Foltýna⁶ má terorismus důvody politické, náboženské, kriminální a psychotické. Což potvrzuje fakt, že se v současné době může s tímto činem setkat občan každé země světa, tudíž i každý turista.

⁴ TŮMA, M. *Invia.cz letos prodala o 8 % více zájezdů, Egypt vystřídala Itálie a Turecko* [online]. Cit. 2011-7-7. Dostupné z: <http://www.invia.cz/o-invia/press/tiskove-zpravy/1791-inviacz-letos-prodala-o-8-vice-zajezdu-egypt-vystridala-italie-a-turecko/>

⁵ ČT24, *Přesně 911 dní po 11. září 2001 teroristé udeřili v Madridu* [online]. Cit. 2008-3-11. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/8395-presne-911-dni-po-11-zari-2001-teroriste-uderili-v-madridu/>

⁶ FOLTIN, J., ŘEHÁK, D., *Důvody realizace a formy terorismu* [online]. Dostupné z: www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=6291

Teroristické útoky rovněž ovlivňují firemní cestovní ruch. Jedná se především o kongresovou nebo incentivní⁷ turistiku, která bývá značně omezena. To je dáno strachem z dalších útoků v již zasažené zemi, nebo tím, že státy postižené velkými teroristickými útoky se potýkají s nadměrnými finančními výdaji, například na rekonstrukci měst, a tudíž nemají dostatek prostředků pro organizování například kongresů.

Podle mapy teroristických hrozeb, nazývané Terrorism Threat Map, společnosti AON z roku 2011, se mezi nejrizikovější země řadí například Afghánistán, Pákistán, Irák, Sýrie, Líbye, ale také oblíbená prázdninová destinace Egypt. Střední míru rizikovosti útoků nesou země jako Indie, Mexiko nebo Kolumbie.

Konkrétní teroristické útoky

Teroristický útok, který se odehrál 12. října 2002 na Indonéském ostrově Bali, byl útok týkající se přímo turistů. Ekonomika tohoto ostrova je orientována převážně na cestovní ruch, a proto teroristé zaútočili přímo na toto odvětví. Nechali explodovat tři bomby v turistickém letovisku Kútá, což si vyžádalo 202 obětí. Dalších asi 300 lidí bylo zraněno. Útokem utrpěli hlavně turisté. Nejvíce obětí pocházelo z Austrálie. K útokům se přihlásila islámská teroristická skupina Džamá Islámíja.⁸

V minulosti se s těmito útoky na cizince setkal často také Egypt. Za jeden z největších útoků se považuje útok islamistické organizace Al-Gama'a al-Islamiyya ze 17. listopadu 1997 ve městě Luxor, který měl za následek 62 životů. Útočníci, vybaveni automatickými zbraněmi a mačetami, zaútočili na turisty, v chrámu královny Hapšetsut. Teroristé poté na útěku spáchali hromadnou sebevraždu.⁹ Byl poznamenán cestovní ruch nejen v Luxoru, ale i v celém Egyptě. Dalším útok, který měl katastrofální následky, byly útok v turistickém letovisku Šarm-aš-Šajch. Mezi 88 mrtvými byli turisté

⁷ Incentivní turistika – forma odměňování zaměstnanců zájezdem

⁸ JEMELKA, P., Terorista si za útoky na Bali odsedí 20 let [online]. Cit. 2012-6-21. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/asie-a-pacifik/clanek.phtml?id=749418>

⁹ PLETT, B., Egypt tries to understand the Luxor massacre [online]. Cit. 1997-12-1. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/from_our_own_correspondent/34587.stm

z Itálie, Saudské Arábie, Velké Británie a jeden turista byl dokonce z České republiky. Jednalo se explozi tří bomb umístěných u luxusních hotelů nebo na tržišti.¹⁰

Teroristickým útokem z nedávné doby je útok na izraelské turisty v oblíbené destinaci Bulharsko, přesněji v Burgasu, který se uskutečnil 18. července 2012. Během tohoto útoku sebevražedného atentátníka, zemřelo 7 lidí. Tento útok ale cestovní ruch této země téměř nepoznamenal. Turisté se setkali pouze s většími bezpečnostními opatřeními.¹¹

Válka proti terorismu

Tuto válku vyhlásil americký prezident George Bush. Jedná se o souhrn operací vedených armádou USA jako odplata za teroristické útoky z 11. září 2001. USA se snaží potlačit význam teroristických skupin a zamezit dalším teroristickým útokům. Jedním z útoků je například útok na radikální skupinu Taliban v Afghánistánu.

3.2 Občanské války

Nejen rozsáhlé válečné konflikty mezi státy mohou negativně ovlivnit cestovní ruch. Turismu škodí i občanské války, ve kterých proti sobě bojují občané jednoho státu. Tyto konflikty vznikají z různých důvodů: náboženských, etnických, ideologických, aj. Lidé většinou válčí na území jednoho státu. Už dříve jsem se zmínila například o druhé občanské válce v Libanonu. Zde se objevuje právě náboženský konflikt.

Jako příklad země, která je poničena občanskou válkou a snaží se rozvíjet svou ekonomickou situaci za pomoci cestovního ruchu je například Sierra Leone. Tato země patří mezi nejchudší rozvojové země a to i přesto, že disponuje velkým nerostným bohatstvím. Právě toto bohatství v podobě diamantů, vedlo k občanské válce, která

¹⁰ ČT24, *Egypt zažil nejkrvavější teroristický útok proti turistům* [online]. 2010-7-23. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/96584-egypt-zazil-nejkrvavejsi-teroristicky-utok-proti-turistum/>

¹¹ VELVYSLANECTVÍ STÁTU IZRAEL V ČR, *Teroristický útok na izraelské turisty v Bulharsku si vyžádal 7 obětí* [online]. 2012-7-19. Dostupné z: <http://embassies.gov.il/Praha/NewsAndEvents/Pages/Teroristicky-utok-na-izraelske-turisty-v-Bulharsku-si-vyzadal-7-obeti.aspx>

probíhala v letech 1991 až 2002. Během tohoto konfliktu zemřelo kolem 50 000 lidí.¹² Vzhledem k tomu, že důsledkem války velmi utrpělo i zemědělství, které je hlavním zdrojem příjmů, vláda se rozhodla pro podporu turismu v této zemi. Sierra Leone totiž skrývá velký nevyužitý potenciál. Vláda se tudíž zaměřila na výstavbu infrastruktury, a snaží se vytvořit z tohoto státu žádanou destinaci. Snaží se nalákat turisty převážně ze západní a střední Evropy, ale také turisty ze Severní Ameriky. Tato destinace je svým umístěním vhodná pro strávení zimní dovolené pro Evropany, kteří by mohli toto místo vyměnit například za v současné době oblíbený Egypt. Vláda se také snaží zlepšit cestovní spojení mezi hlavním městem a mezinárodním letištem.¹³ V zemi se uskutečnila kampaň pro získání zahraničních investic, které jsou pro rozvoj cestovního ruchu velmi důležité. Vláda tyto investice dále podporuje novými předpisy a zákony. Proto se cestovní ruch v současné době v této krásné zemi stále více rozvíjí a je navštěvovaný čím dál větším počtem zahraničních turistů, i když je tento rozvoj značně pomalý, což je dáno hlavně tím, že situace v zemi stále není úplně stabilní.

Vzhledem k tomu, že se budu podrobněji věnovat i válce v Iráku, nabízí se zdůraznit také občanskou válku mezi Šíity a Sunnity, která byla následkem svržení režimu Saddáma Husajna, s čímž je spojená změna vlády Sunnitů na vládu Šíitů. Sunnité a Šíité jsou dvě větve, ze kterých se skládá náboženství Islám. Tato občanská válka začala sunnitským bombovým útokem na šíitskou mešitu v Sábaře. Během dalších let si vyžádala stovky obětí. Muslimové mezi sebou bojovali hlavně bombovými atentáty, výbuchy a také únosy cizinců. Tuto válku doprovázely demonstrace i v zemích jako je Londýn nebo New York. Jak byl cestovní ruch tímto konfliktem ovlivněn, souvisí s dopadem války v Iráku na cestovní ruch, který popisují v jiné kapitole.

Příkladem občanské války, která značně poničila cestovní ruch, je občanská válka v Jugoslávii.

3.3 Náboženské konflikty

Náboženství je bez pochyby důležitý faktor ovlivňující cestovní ruch. Může turismus ovlivňovat negativně v podobě nábožensky motivovaných teroristických útoků

¹² TAYLOR, L., *V Sierra Leone přestává být válečná minulost vidět. Zbídačená země se zvedá ze dna* [online]. Cit. 2012-5-29. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/detail/v-sierra-leone-prestava-byt-valecna-minulost-videt-zbidacena-zeme-se-zveda-ze-dna-20560/>

¹³ CZEFRICA.COM, *Cestovní ruch v obnově poničené ekonomiky* [online]. Cit. 2008-12-26. Dostupné z: <http://www.czefrica.com/cs/protea-archiv/208-cestovni-ruch-v-obnov-poniene-ekonomiky.html>

nebo omezení, které způsobuje striktní dodržování náboženských pravidel. Na druhou stranu, náboženství s sebou může přinášet i pozitivní výsledky a podílet se na zahraniční návštěvnosti země.

Islám

Hlavní roli v této problematice hraje Islám. Mnoho lidí si pod tímto náboženstvím okamžitě představí sebevražedné teroristické útoky a chápou tyto státy jako nebezpečné. Terorismus je obecně chápán jako útok mířený na civilisty, což představuje velkou hrozbu i pro turisty. Proto tyto země ztrácí atraktivitu společně s výdělkem. Mezi oblíbené destinace a zároveň muslimské státy patří například Tunisko, Egypt nebo Alžírsko. Těmto zemím se toto náboženství dramaticky nepromítlo do cestovního ruchu. Příkladem země, kterou zahraniční turisté spíše nenavštěvují, a to hlavně kvůli společensko-náboženským omezením, které platí i pro turisty, je Írán. Jedná se o pravidla, která jsou kontrolována náboženskou policií. Tyto omezení se vztahují převážně na ženy v podobě povinného zahalování, omezeného koupání, aj.¹⁴ Co se návštěvníků může dále týkat, je zákaz pití alkoholu i jeho dovážení do Iránu, zákaz vodění za ruku nebo polibků na veřejnosti.¹⁵ Nedodržování těchto předpisů se přísně trestá. Jako příklad islámského násilí si můžeme uvést jeden ze zásadních událostí, která otřásla celým světem, a to únos amerických letadel islámskou organizací Al-Kaidá dne 11. 9. 2001.

Náboženské konflikty

Jedná se o boje, kdy dochází ke střetům dvou náboženství. Tyto boje mohou vyústit až například v občanskou válku. V minulosti jsme se setkali s množstvím takto motivovaných konfliktů. Z historie známe například izraelsko-palestinský konflikt, který s sebou přinesl mnoho obětí.

Náboženský turismus

Za náboženský cestovní ruch považujeme návštěvu posvátného místa určitého náboženství. Tyto návštěvy bývají často spojené s různými náboženskými obřady,

¹⁴ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Írán [online], Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/iran/ekonomika/ekonomicka_charakteristik_a_zeme.html

¹⁵ CK MAYER+CROCUS, Írán - rady na cestu [online], Dostupné z: <http://rady.poznavacizajezdy.cz/iran.html>

jako jsou například bohoslužby. Věřící často cestují stovky kilometrů, aby se mohli pomodlit, tedy promluvit se svou církevní autoritou a přiblížit se jí. Tyto poutě jsou důležité pro všechny věřící bez ohledu na jejich víru. Dále se jedná také o návštěvu určitého místa, za účelem účasti na náboženských událostech, konferencích nebo seminářích. Putování může být individuální, ale také skupinové.

Za poslední rok toto odvětví neustále roste. Proto se cestovní kanceláře rozhodly nabízet takto motivované zájezdy, a tudíž poskytnout zákazníkovi kompletní servis¹⁶, který spočívá převážně v nabídce kvalitního, nejlépe taktéž věřícího průvodce, který dokáže navodit určitou atmosféru.

Světová asociace náboženské turistiky (The World Religious Travel Association – WRTA) v roce 2008 zveřejnila, že: „... se ročně na celém světě zúčastní turistiky za náboženskými cíli v průměru kolem 300 milionů osob. Náboženská turistika generuje celosvětově obrát kolem 18 mld. amerických dolarů, na celosvětových příjmech z cestovního ruchu se tak podílí přibližně dvěma procenty.“¹⁷

Nejvíce navštěvovaná místa

Každé náboženství má samozřejmě jiná poutní místa. Co se týká křesťanství, nejnavštěvovanějšími místy jsou francouzské Lourdes, Vatikán, Řím, Fátima ve Španělsku nebo španělské Santiago de Compostela. Židé si nejčastěji vybírají jako cíl své cesty Jeruzalém v Izraeli. Muslimové cestují do Mekky nebo Mediny v Saudské Arábii. A pro náboženství jako je Hinduismus a Buddhismus jsou posvátná místa v Indii. Tato místa jsou většinou spojena s činy a životy proroků daného náboženství.

3.4 Stávky a demonstrace

Formy nepokojů, které jsou v současné době velmi často prezentovány v médiích, jsou stávky a demonstrace. Tyto dva pojmy spolu úzce souvisí a často probíhají současně. Negativně působí na cestovní ruch a leteckou dopravu, protože se velmi často dotýkají turistů, ovlivňují jejich cestování a v některých případech mohou být až nebezpečné. Jedním z důležitých faktorů jsou v tomto ohledu média. Špatná prezentace země, odvozená od stávek a demonstrací, v hromadných

¹⁶ TOURISM-REVIEW. CZ, *Náboženská turistika roste závratnou rychlostí* [online], cit. 2012-1-23. Dostupné z: <http://www.tourism-review.cz/nabozenska-turistika-vzkveta-news3083>

¹⁷ BOHATOVÁ, M. *Za náboženskými cíli cestuje ročně 300 milionů věřících* [online], cit. 2008-7-27. Dostupné z: http://life.ihned.cz/?p=036000_d&article%5bid%5d=26053340

sdělovacích prostředcích, vyvolává pokles poptávky. Což je podle analytika Jaromíra Baránka, případ Řecka. „*Ačkoliv se stávky či demonstrace odehrávaly ve velkých městech, na základě negativního smýšlení o těchto jevech přijelo na řecké ostrovy o desítky tisíc zahraničních turistů méně.*“¹⁸

Pro vysvětlení pojmu stávka použiji definici ze serveru Britské listy „*Jedná se o formu nátlaku, jehož výrazem je přerušování práce zaměstnanci.*“¹⁹ Zaměstnanci tímto způsobem protestují proti stávajícím ekonomickým nebo sociálním pracovním podmínkám, a snaží se takto situaci zlepšit. Podstatné je, že tento druh vyjádření nesouhlasu není nezákonný. Avšak je často doprovázen nepokojí. Je vymezený například v dokumentu Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, kde se píše v článku 8: „*Státy, smluvní strany Paktu, se zavazují zajistit právo na stávku za předpokladu, že je vykonáváno v souladu se zákony příslušné země.*“²⁰ Některé státy jsou stávkami přímo proslulé, příkladem je Francie.

Akademický slovník cizích slov definuje demonstraci jako: „*veřejný hromadný projev požadavků nebo protestů.*“²¹ Nejčastěji se jedná o vyjádření nesouhlasu s politickou situací. Taktéž se nejedná o nezákonný protest. Demonstrace je v České republice upravena v zákoně 84/1990 Sb.²²

Dopad stávek a demonstrací na cestovní ruch

Jak jsem již zmínila, touto problematikou je v současné době, velmi zasažené Řecko. Dne 28. 6. 2011 vypukla v tomto státě dvoudenní generální stávka. Občané Řecka protestovali proti vládním škrtům, o kterých hlasoval parlament. Jedná se o přijetí úsporného balíku v hodnotě 13,5 miliardy eur. Tímto přijetím je podmíněna další finanční podpora Evropské unie. Protesty se neobešli bez násilí. Demonstranti házeli po policii kameny a lahve, což pro turisty představuje riziko zranění.

¹⁸ČTK, *Stávka odborů vadí zahraničním turistům. Česko by připravila o miliardy.* [online]. Cit. 2011-6-12. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-52070270-stavka-odboru-vadi-zahranicnim-turistum-cesko-by-pripravila-o-miliardy>

¹⁹ INICIATIVA ZA SPOLEČENSKOU ZMĚNU, *Stávka* [online]. Cit. 2011. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/video/stavka.pdf>

²⁰ OSN, *Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech* [online]. Cit. 1966-12-19. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>

²¹ PETRÁČKOVÁ, V. KRAUS, J. a kol., *Akademický slovník cizích slov*, Academia Praha, 1997, ISBN 80-200-0607-9

²²*Zákon o právu shromažďovacím* [online]. Cit. 1990-3-29. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s91&q91=all>

Během stávků byli zavřeny banky, nemocnice, obchody, byla ochromena námořní, železniční, letecká i městská hromadná doprava. Proto se turisté mohli setkat například se zpožděním na letištích. Přímou se ale stávka cestovního ruchu nedotkla, nezúčastnili se jí totiž zaměstnanci tohoto sektoru. I přesto ale místnímu cestovnímu ruchu velmi škodí. Podle již výše zmíněného analytika Baránka přijelo v roce 2010 do Řecka pouze o 0,6 % návštěvníků více než minulý rok. V porovnání se Španělskem (9,8%) a Itálií (4,8%) je návštěvnost tohoto státu velmi nízká. Stávky podobné této se opakují až do současné doby. Řekové neustále protestují proti neuspokojivé ekonomické situaci v zemi.

Obdobné stávky se uskutečnily v mnoha zemích Evropské unie. Mezi ně patří například Španělsko, Portugalsko, Itálie nebo Slovinsko. Tyto nepokoje jsou dopadem dlouhodobé krize v eurozóně.

Arabské jaro

Arabské jaro je termín, který se používá pro souhrn revolucí uskutečněných od prosince roku 2010 ve všech arabských státech. Jedná se o demonstrace, stávky, protesty a jiné nepokoje, způsobené stále se zvyšující chudobou a nezaměstnaností v těchto státech. Demonstranti chtěli vyjádřit svůj odpor ke stávajícím životním podmínkám, což bylo doprovázeno protesty vůči autoritářským režimům. V Sýrii a Bahrajnu tyto nepokoje dokonce vyústily v občanskou válku. Jedná se především o země severní Afriky a západní Asie. Negativní dopad byl následující: „Po pádu vlády v *Egyptě, Libyi a Tunisku ztratil region během 12 měsíců politické nestability téměř 800 milionů dolarů, 18 % z toho kvůli odlivu turistů. Cestovní ruch v Egyptě a Tunisku se od začátku roku 2011 propadl zhruba o 30 %. Příjezdová turistika celkem poklesla o 13 % v zemích na Severu Afriky a o 11 % na Středním východě.*“²³

4. Pozitivní dopad nepokojů na cestovní ruch

Je obecně známé, že cestovní ruch přispívá velkou měrou k rozvoji zemí. Jedná se převážně o ekonomický růst. Toto odvětví totiž tvoří z části HDP a je velkým zdrojem pracovních míst. Díky cestovnímu ruchu jsou v regionech rozvíjeny služby, jako jsou například hotelová nebo stravovací zařízení. S tímto odvětvím jsou úzce

²³ TOURISM-REVIEW. CZ, *Arabské jaro: Turistický ruch značně utrpěl* [online]. Cit. 2012-4-9. Dostupné z: <http://www.tourism-review.cz/arabske-jaro-pohroma-pro-turismus-news3197>

spojena další odvětví jako doprava, stavebnictví nebo kultura. Pro velký počet oblíbených destinací představuje cestovní ruch nejdůležitější průmysl a přispívá k revitalizaci ekonomicky slabých zemí. Z vlivů na sociokulturní prostředí, sepsaných podle M. Palatkové, jsem vybrala následující: „Nárůst konkurence v destinaci, obnova zájmů o užívání místního jazyka, snaha naučit se jazyky turistů, rozvoj zařízení pro turisty, které mohou sloužit zároveň pro místní, lepší kvalita života a udržování tradic.“²⁴

Nicméně všechny tyto faktory jsou podmíněny převážně bezpečnostní situací. Ta je v některých zemích v současné době stále nejistá. Turisté potřebují pro své cestování mír a pocit důvěry, což u mnoha destinací chybí. Je to dáno tím, že se v zemích uskutečnili války nebo jiné konflikty. Zde se objevuje možný způsob využití míst spojených s nepokoji, pro další rozvoj cestovního ruchu, tzv. dark tourismus.

Dark tourism

V posledních letech se stává stále více oblíbené provozování nového druhu cestovního ruchu a to dark tourismu. Jedná se o poznávání míst spojených s tragickou událostí, která se zde v minulosti odehrála. Jsou to většinou místa, kde proběhli různé bitvy, války, atentáty, mučení nebo zabíjení. Proto se těmito objekty stávají hlavně koncentrační tábory, bitevní pole, vězení a také památníky vystavěné pro uctění památky zesnulým v místech tragédie. Tento termín, v překladu temný turismus, byl poprvé použit v roce 1996,²⁵ odkdy přitahuje stále více návštěvníků. Poptávka po těchto místech je dána především jejich přitažlivostí pro určitý druh lidí. Turista, vyhledávající takové turistické cíle, rád prožívá emocionální zážitky, připomíná si nepříjemné události a hlavně se snaží poznat místo a dozvědět se o něm podrobné informace. Zde se vyskytuje také otázka, zda je vhodné některé objekty nabízet jako turistické cíle, zda není nevhodné využívat katastrofických událostí pro dosažení zisku. Tady hraje důležitou roli především čas a etické vnímání společnosti.

²⁴ PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, 2011, ISBN 978-80-247-3750-8

²⁵ *Dark tourism přitahuje davy návštěvníků* [online]. Cit. 2012. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/rady/dark-tourism-pritahuje-davy-navstevniku>

Nejnavštěvovanější místa ve světě

Mezi nejnavštěvovanější místa v Evropě, spojená s dark tourismem patří: muzeum London Dungeon ve Velké Británii, hrad Bran v Rumunsku, jaderná elektrárna Černobyl na Ukrajině, Muzeum Anny Frankové v Amsterdamu a koncentrační tábor Osvětim v Polsku. Blíže jsem popsala ty, která jsou spojena s nepokoji způsobenými válkou nebo jinou násilnou událostí.

Koncentrační tábor Osvětim - Březinka v Polsku navštíví každoročně více jak milion lidí. V roce 2011 to bylo 11,3 milionu návštěvníků.²⁶ Tento německý tábor se stal symbolem genocidy a holocaustu. Je spojen se smrtí několika milionů lidí a to převážně židů. V současné době existuje velké množství českých cestovních kanceláří, které tento zájezd nabízejí.

London Dungeon ve Velké Británii je muzeum, které představuje několik důležitých událostí v historii. Jedná se například o Velký požár Londýna, Jacka Rozparovače, Velký londýnský mor nebo Francouzskou revoluci. Toto muzeum vzniklo pro příznivce právě této formy turismu.

Muzeum Anne Frank v Amsterdamu je vytvořeno z domu, ve kterém se za druhé světové války schovávala německá židovská rodina Anny Frankové před nacisty a následným transportem do koncentračního tábora. Turista se může vžít do hrozné životní situace, kterou Anna Franková popisuje ve svém deníku, vydaném již v roce 1947.

V Asii patří mezi nejoblíbenější cílová místa dark tourismu Vražedná pole v Kambodži a památník Hiroshima v Japonsku. V posledních letech turisté vyhledávají také chudinské čtvrti a slumy v Indii. Jedná se o organizovanou prohlídku s průvodcem, během které si návštěvníci prohlédnou, jak žijí místní obyvatelé. Ti z tohoto turismu nejsou v žádném případě nadšeni, i přesto, že peníze vybrané cestovními kancelářemi z těchto prohlídek jsou investovány těchto bídou postižených čtvrtí.²⁷

²⁶ PROLONGEAU, H., *Jak jste se měli v Osvětimi?* [online], cit. 2012-1-26 Dostupné z: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/1446491-jak-jste-se-meli-v-osvetimi>

²⁷ SPÁČILOVÁ, T., *Výlet do slumů Milionáře z chatrče stojí dvě stovky, Češi se zatím zdráhají* [online], cit. 2009-3-16, Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/vylet-do-slumu-milionare-z-chatrce-stoji-dve-stovky-cesi-se-zatim-zdrahaji-1tl-/filmvideo.aspx?c=A090313_172447_filmvideo_tt

Vražedná pole v Kambodži jsou spojená s občanskou válkou, ve které zemřelo více jak 1,7 milionu lidí. Turisté zde mohou navštívit například muzeum vzniklé z věznice S-21 Tuol Sleng, které slouží jako připomínka strašného teroru, kterého se dopouštěla vláda Rudých Khmérů.

Památník Hiroshima v Japonsku je stavba, která byla nejbližší k epicentru výbuchu atomové bomby z 6. srpna 1945 a výbuchu odolala. Návštěvníci si mohou připomenout, jak hrozná dopady mohou mít tyto zbraně.

Severní Amerika může turistům nabídnout Pearl Harbour na Havaji, Arlingtonský hřbitov v USA nebo Ground Zero v New Yorku.

Pearl Harbor na Havajských ostrovech navštěvují lidé proto, aby si připomněli napadení americké vojenské základny, umístěné v tomto přístavu, Japonskem, dne 7. prosince 1941.²⁸ Touto událostí vstoupili USA do 2. světové války.

Arlingtonský hřbitov ve Washingtonu je oficiální armádní hřbitov. Je zde pochováno více jak 300 000 lidí. Jedná se o vojáky, kteří zemřeli během bojů ve všech národních válkách čili i vojáci z války v Afghánistánu nebo z války v Iráku.

Ground Zero v New Yorku je místo spojené s teroristickými útoky na světové obchodní centrum 11. září 2001. Vzhledem k tomu, že tato událost způsobila obrovskou trhlinu nejen americkým občanům, je toto místo každoročně navštíveno miliony turistů.

Mezi nejznámější místa postižená katastrofou, ležící v České republice, se řadí památník obětí nacismu za 2. světové války v Terezíně, obce Lidice a Ležáky, zlikvidované nacistickými vojsky nebo například zámek Velké Losiny, známý díky čarodějnickým procesům.²⁹

5. Situace ve vybraných státech

5.1 Egypt

Egypt je jednou z nejnavštěvovanějších destinací cestovního ruchu. Každoročně jej navštíví miliony turistů z celého světa. Návštěvníky láká množstvím turistických atrakcí a památek, jako jsou například pyramidy. Stinnou stránkou této destinace je stále

²⁸ HAMARNEH, I. Geografie turismu, Praha: Grada publishing, 2012, ISBN: 978-80-7380-093-2

²⁹ Zámek Velké Losiny [online], cit. 2013. Dostupné z: <http://www.darktourism.info/index.php/dtcz/7/25>

neklidná bezpečnostní situace, která velmi ovlivňuje poptávku po zahraničních zájezdech do této země.

Egyptská revoluce 2011

Tato událost měla velký dopad na bezpečnost v dané zemi. Jednalo se o protesty vůči režimu prezidenta Husního Mubáraka. Tyto demonstrace trvaly 18 dní, a to od 25. ledna 2011. V tento den přišlo na náměstí Tahrír v centru Káhiry protestovat více jak 50 tisíc Egyptanů. Protestující požadovali mimo jiné hlavně politické změny. Žádali rezignaci prezidenta Mubáraka a zrušení jeho Národní demokratické strany, parlamentu a tajných služeb. Hlavním požadavkem Egyptanů bylo zrušení výjimečného stavu, který v zemi trval od roku 1967. Jednalo se o zákon, který značně omezoval svobodu obyvatel Egypta. Dovoloval úřadům cenzuru v médiích, zakazoval protesty směřující proti vládě a umožňoval věznit podezřelé bez dostatečných důkazů. Egyptská vláda se snažila zabránit protestům tím, že zablokovala internet na území celé země, aby mezi sebou protestující nemohli komunikovat. Dne 11. února prezident Mubárak rezignoval a vlády se ujímá armáda v čele s Muhammadem Husajnem Tantávím.³⁰ Ani touto událostí ale protesty neskončily. Obyvatelé Egypta nadále protestovaly proti Tantávího vládě a proti nedostatečné rychlosti nastolení změn. O rok později v den výročí začátku revoluce byl částečně zrušen výjimečný stav, který v zemi trval více jak 30 let. Dalším důsledkem revoluce byli například první svobodné parlamentní volby nebo amnestie pro skoro dva tisíce lidí souzených vojenskou justicí, kterou vyhlásilo armádní velení.³¹ V parlamentních volbách vyhráli Islamisté, tedy hnutí Muslimské bratrstvo, které prezident Mubárak zakazoval. V červnu 2012 se konaly také prezidentské volby, které vyhrál islamista Muhammad Mursí. Referendem byla schválena také nová ústava, proti které se odehrálo znovu mnoho protestů. A to zejména proto, že byla sepsána v rychlosti a bez účasti zástupců některých významných segmentů společnosti.³²

³⁰ BLAŽEK, O., Rok od vypuknutí revoluce v *Egyptě* [online], cit. 2012-1-26. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-54522460-egyptska-revoluce-slavi-prvni-narozeniny-podivejte-se-jake-zmeny-prinesla>

³¹ ČT24, *Výročí revoluce si v Káhiře připomínají tisíce lidí* [online], cit. 2012-1-25. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/161851-vyroci-revoluce-si-v-kahire-pripominaji-tisice-lidi/>

³² FINGERLAND, J., *Ústava schválena, zapomeňte* [online], cit. 2012-12-27. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/jan-fingerland-ustava-schvalena-zapomente--1154577

Dopad událostí roku 2011 na cestovní ruch

Vzhledem k tomu, že Egypt velice profituje z cestovního ruchu, tyto nepokoje dostatečně ovlivnily ekonomickou situaci v zemi. Ministerstvo zahraničních věcí uvádí, že: „Příjmy z turistického průmyslu ve fiskálním roce 2011/12 zaznamenaly z důvodu revolučních událostí významný objemový propad (o 12,4%). Oproti předchozímu roku, kdy turismus přispěl do rozpočtu částkou 10,589 mil USD, došlo k propadu na úroveň 9,419 mil USD.“³³ Události, které se odehrály během revoluce, způsobily nezájem turistů navštívit dříve oblíbené destinace, což dokazuje i meziroční propad turismu na tvorbě HDP o -5,9%.³⁴ Stále ale toto odvětví tvoří 11% HDP a zaměstnává až 2,8 milionů Egyptanů.

Tabulka č. 1: Turismus v Egyptě

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Celkový počet turistů (v tisících)	12.294	12.293	13.758	11.931	10.952	2.052
Celkový počet nocí (v tisících)	127.371	123.383	136.370	124.571	131.768	23.419
Průměrný počet nocí na turistu	10.4	10.0	9.9	10.4	12.0	11.4
Příjmy z turismu (v mil USD)	10.827	10.488	11.591	10.589	9.419	
Průměrný příjem na jednoho turistu/noc	85	85	85	85	71	

Zdroj: NBE, Ministerstvo financí EAR

Aktuální bezpečnostní situace v Egyptě pro turisty

V Egyptě neustále pokračují demonstrace a nepokoje. Turisté, kteří chtějí cestovat do této země, by se měli vyhýbat veřejným shromážděním. Ministerstvo zahraničních věcí ČR nedoporučuje cestovat na sever Sinajského poloostrova a do oblíbeného letoviska Taba. Je zapotřebí se nevyskytovat na místech, které mohou sloužit ke shromáždění jako je například výše zmiňované náměstí Tahríru. Dne

^{33, 34} MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Egypt [online], cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_ze_me.html

27. 1. 2013 prezident Morsí vyhlásil výjimečný stav a zákaz vycházení od 21.00 do 6.00 hodin, který platil po dobu 30 dní. Jednalo se o města Suez, Ismáíli a Port Saíd. V turistických letoviscích u Rudého moře, jako je například oblíbená Hurghada, je situace klidná, ale i přesto se doporučuje sledovat.

Terorismus v Egyptě

Stejně jako v mnoha ostatních státech světa je i v Egyptě hrozba teroristických útoků cílených na turisty a cizince. Za poslední roky se jedná o několik případů. Například dne 22. února 2009 v Káhiře zahynuli dva cizinci při výbuchu bomby, která byla umístěna u mešity. Dne 23. července 2005 se uskutečnily tři sebevražedné teroristické útoky v letovisku Šarm aš-Šajch. Během této situace zemřelo 70 lidí, z toho 10 cizinců a z nich i jeden Čech. Za terorismus nepovažujeme pouze teroristické útoky ale také únosy turistů, kterých přibývá. Tato hrozba se týká především Sinaje.

5.2 Tunisko

Tunisko se řadí mezi země, které každý rok navštíví desetitisíce turistů. Proto patří cestovní ruch k nejdůležitějším odvětvím tuniské ekonomiky. „Přímo zaměstnává na 400 000 osob a přispívá až k 7 % růstu HDP.“ Turisté, kteří *nejvíce navštěvují tuto zemi, jsou Evropané, především Francouzi, dále Alžířané a Libyjci.*³⁵

Tuniská revoluce

Významná událost, která odstartovala tuto revoluci, se stala 17. prosince 2010 ve městě Sidi Bouzid. Upálil se zde šestadvacetiletý muž Muhamed Buazizí, který tak protestoval proti policii, která mu opakovaně zabavila ovoce a zeleninu, kterou prodával bez povolení. Tato událost vedla k vyvolání pouličních nepokojů. Mnoho mladých lidí v Tunisku ve věku 15 až 29 let jsou nezaměstnaní a to i přesto, že úspěšně absolvovali univerzitu. Proto proti této situaci začali protestovat a vyvolali tak revoluci, která se z původně sociální změnila na politickou. Jedná se o dopad hospodářské krize. Dne 13. ledna 2011 prezident Zín Abidín bin Alí prohlásil ve svém televizním projevu, že zakázal používání střelných zbraní proti demonstrantům a mimo jiné také zajistil

³⁵ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Tunisko [online], cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/tunisko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_z_eme.html

informační svobodu a povolil internet v celé zemi. Dále také oznámil, že nebude kandidovat na post prezidenta v dalších prezidentských volbách, které se mají uskutečnit v roce 2014. Avšak kvůli pokračujícím protivládním demonstracím tuniský prezident Zín Abidín bin Alí rozpustil vládu, zakázal veřejné shromažďování více jak tří lidí, večerní vycházení od 17.00 do 7.00 a vyhlásil výjimečný stav.³⁶ Obyvatelé Tuniska žádají rezignaci prezidenta bin Alího. Významným důsledkem revoluce, který je úzce spjatý s cestovním ruchem, je uzavření vzdušného prostoru. Ještě před jeho uzavřením ale prezident bin Alí opustil Tunisko a odletěl do Saudské Arábie. Tunisko žádalo Saudskou Arábii o jeho vydání, aby mohl být potrestán. Nakonec byl odsouzen na doživotí ve vězení za podíl na smrti 43 demonstrantů během protivládního povstání.³⁷ Tato revoluce si vyžádala životy více než 300 lidí včetně turistů. Tato revoluce vyvolala vlnu protestů v dalších zemích především severní Afriky. Tyto protesty označujeme jako arabské jaro.

Dopad revoluce na cestovní ruch

Do roku 2010, kdy vypukla Tuniská revoluce, která byla doprovázena značnými nepokoji, se turistický ruch v této oblasti vyvíjel pozitivně. Tato událost však přinesla velký pokles zájmu o destinaci, což je zřejmé z obrovského poklesu rezervací, a to až o 70 %. Dále z poklesu tržeb o 35% v sektoru hotelnictví a stravování a o 18,5% v sektoru přepravy. Zhruba 60 hotelových komplexů zkrachovalo.³⁸ V roce 2011 se snížili tržby z cestovního ruchu až o 40%, a proto se vláda snaží toto odvětví co nejvíce podporovat a dosáhnout stejných výsledků jako před rokem 2010.

Aktuální bezpečnostní situace

Ministerstvo zahraničních věcí upozorňuje, že v Tunisku nadále trvá výjimečný stav. I přesto, že bezpečnostní situace je dobrá, měli by se turisté vyhýbat především místům, kde hrozí veřejná shromáždění, která mohou být nebezpečná. Vyšší riziko se týká hlavně pátků a to odpoledne a v podvečer, kdy končí tzv. velká modlitba. Dále hrozí riziko únosů, což se týká oblastí u hranic s Alžírskem a Libyí. V této části země

³⁶ ČT24, Tuniský prezident rozpustil vládu, v *zemi výjimečný stav* [online], cit. 2011-1-14. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/112581-tunisky-prezident-rozpustil-vladu-v-zemi-vyjimecny-stav/>

³⁷ ČT24, *Svržený tuniský prezident Alí dostal doživotní trest* [online], cit. 2012-7-19. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/186601-svrzeny-tunisky-prezident-ali-dostal-doivotni-trest/>

³⁸ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Tunisko [online]. Cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/tunisko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_z_eme.html

také hrozí útoky, týkající se také turistů. Vše je dáno působením teroristických skupin zemí Maghrebu.

Vlivem událostí v lednu 2011 se výrazně zvýšila kriminalita v zemi. Jedná se o krádeže a přepadení. Častým terčem jsou právě turistická střediska. Situace může být zvláště nebezpečná pro ženy, proto by se neměly pohybovat samy po osamělých místech a neměly by navazovat komunikaci s cizími muži. Popudem pro slovní i fyzické útoky může být oblékání žen, proto by ženy měli volit oblečení, které nijak nepohoršuje muslimské obyvatelstvo.

V roce 2003 začala v Tunisku působit mravnostní policie. Jejím úkolem je kontrolovat smíšené skupinky lidí, a to hlavně páry, u nichž kontroluje, zda jsou manžely a zda se chovají podle muslimských pravidel. Legitimuje také místní obyvatele ve společnosti cizinců, kteří se vyskytují například v noci u zábavních podniků.

5.3 Řecko

Řecko je země, které se velmi dotkla ekonomická krize, která měla dopad na cestovní ruch, který se podílí na tvorbě HDP z 15%. Od cestovního ruchu se také odvíjí celková zaměstnanost a to z 18 %, přesněji tedy toto odvětví poskytuje zhruba 750 tisíc pracovních míst. V letech 2008 – 2009 klesl počet zahraničních turistů, a to v důsledku zmiňované ekonomické krize. Rok 2010 poznamenal Řecko především negativní prezentací v médiích, která se odvíjela od nepříznivé sociální situace. O rok později již přijelo do Řecka rekordních 16,4 milionů návštěvníků, z čehož 309 tisíc Čechů. Mezi nejčastější turisty patří turisté z Německa, Velké Británie, Francie a Itálie.³⁹

Hospodářský vývoj způsobující nepokoje

Od roku 1981 je Řecko členem Evropské Unie a od roku 2001 také členem eurozóny. V roce 2009 tuto zemi velmi zasáhla globální hospodářská krize. Řecko se potýká s hlubokým zadlužením, které překračuje úroveň stanovenou Maastrichtskou smlouvou a s obrovskou nezaměstnaností. V tomto roce dosáhlo veřejné

³⁹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, *Řecko* [online], cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_ze_me.html

zadlužení 126,8 % HDP a rozpočtový deficit činil 15,4 % HDP.⁴⁰ Vzhledem k tomu, že se Řecko velmi rychle blížilo ke státnímu bankrotu, rozhodla se Evropská unie a Mezinárodní měnový fond poskytnout této zemi úvěr ve výši 110 miliard eur. A to za předpokladu snížení rozpočtového schodku a přijetí několika reforem. Tyto reformy se týkají mimo jiné snižování mezd a způsobují četné škrty, proti kterým řecký lid protestuje a které vyvolávají značnou vlnu stávek.

Vzhledem k tomu, že stejná situace nadále přetrvávala, rozhodla se řecká vláda přijmout druhý záchranný úvěr od MMF a EU ve výši 130 miliard eur. Dluh Řecka v roce 2012 představuje 350 miliard eur. Nadále pokračují stávky téměř všech odborů. 26. září 2012 odbory zorganizovali generální stávku, které se zúčastnili daňoví úředníci, celníci, zaměstnanci ministerstva financí a zaměstnanci justice. 18. října se uskutečnila další generální stávka, při které policie použila slzný plyn proti demonstrantům, kteří házeli kameny a zápalné lahve.⁴¹ Dne 6. listopadu 2012 nastala dvoudenní globální stávka, při které protestovalo proti opatřením vlády desítky tisíc lidí. V zemi nefungovala veškerá doprava, uzavřely se školy a státní nemocnice poskytovaly pouze pohotovostní služby. Této stávky se účastnili také novináři, popeláři i někteří živnostníci.⁴²

Dopad nepokojů vyvolaných krizí na cestovní ruch

Jak jsem již zmínila, nepokoje způsobené ekonomickou krizí značně poznamenali cestovní ruch. Situace v zemi se zdála nejistá a nikdo nemohl vědět, co se může odehrát. Stávky a nepokoje velmi ovlivnili poptávku po zájezdech do této země. Turisté neměli důvěru ve stabilitu země. Obávali se výpadků především v letecké dopravě nebo jiných komplikací. Druhou stránkou této situace je snižování cen zájezdů. Toho využili v roce 2012 především Češi. Zájezdy se v České republice podařilo zlevnit

⁴⁰ ČTK, *Rozpočtový deficit Řecka loni činil 15,4 procenta HDP* [online]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/rozpocetovy-deficit-recka-loni-cinil-15-4-procenta-hdp-fh0-/ekozahranicni.aspx?c=A101115_112650_eko-zahranicni_cem

⁴¹ ČTK, *V Řecku létají kameny a zápalné lahve, stávku provází násilí* [online]. Cit. 2012-10-18. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/282003-v-recku-letaji-kameny-a-zapalne-lahve-stavku-provazi-nasili.html>

⁴² ČTK, *V Řecku začala dvoudenní generální stávka proti vládním úsporám* [online]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/svet/zpravy/v-recku-zacala-dvoudenni-generalni-stavka-proti-vladnim-usporam/862245>

až o 10 až 15 procent⁴³ a stává se tak jednou z neprodávanějších zahraničních destinací na trhu.

Situace v Řecku byla stále negativně představovaná prostřednictvím médií, ale i přesto v roce 2012 zažila tato destinace 14 % meziroční nárůst příjezdu turistů.⁴⁴ Toto je způsobené tím, že nepokoje v Řecku mají jiný charakter jako například nepokoje v Egyptě. Návštěvníci Řecka se mohli obávat spíše zdržení na letištích než teroristických útoků jako v Egyptě. Nepříznivá situace v arabských státech také zapříčinila zvýšení poptávky po Řecku. To můžeme dokázat srovnáním průměrných cen prodaných zájezdů na osobu v Řecku a v Egyptě, zveřejněné 20. dubna 2012 cestovní kanceláře Invia.⁴⁵

Tabulka č. 2: Průměrné ceny zájezdů do Řecka a Egypta společnosti Invia

	2010	2011	2012
Egypt	15,285 Kč	13,903 Kč	13,669 Kč
Řecko	12,363 Kč	13,064 Kč	15,550 Kč

Dalším z možných faktorů, které způsobily růst cestovního ruchu je, že turisté převážně cestují na ostrovy, kterých se nepokoje téměř nedotknuli. Hlavní protesty se odehrávaly ve vnitrozemí, a proto turistům teoreticky nehrozilo žádné nebezpečí.

5.4 Libanon

Cestovní ruch v Libanonu se podílí na HDP více jak 20%. V roce 2010 narostl počet zahraničních turistů až na 2 167 000. Byli to především turisté z Arabského zálivu (43%) a evropští turisté (23%). O rok později zaznamenal cestovní ruch této země značný pokles, a to o 23,7%. V tomto roce zemi navštívilo, podle Ministry of Tourisme, 1 655 000 turistů. Tento pokles byl zapříčiněn nepříznivou situací v Sýrii, přes kterou návštěvníci cestují do Libanonu.

⁴³ HOLANOVÁ, T. *Příjemný dopad řecké krize: Dovolená u moře slevila* [online]. Cit. 2012-6-30. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/doprava/clanek.phtml?id=750102>

⁴⁴ ČTK, *Mag Consulting: Nepokoje poškodily Egypt a Tunisko, Řecko nikoliv* [online]. Cit. 2012-1-29. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/340934-mag-consulting-nepokoje-poskodily-egypt-a-tunisko-recko-nikoliv/>

⁴⁵ ČTK, *Řecko profituje z politické nestability Egypta* [online]. Cit. 2012-4-22. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/cestovni-ruch-recko-profituje-z-politicke-destability-egypta/785327>

Libanon má vysoký potenciál cestovního ruchu, protože disponuje všemi předpoklady pro rozvoj turismu, mezi které patří mimo jiné horská i přímořská letoviska nebo noční život. Proto se vláda snaží orientovat na toto odvětví, co nejvíce ho podporovat a nalákat návštěvníky. Důležitý faktor, který ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu v Libanonu je bezpečnostní a politická stabilita. Poté je zapotřebí značná rekonstrukce a rozvoj infrastruktury, která byla velmi zasažena občanskou válkou.⁴⁶

Druhá občanská válka

Tato válka začala 12. července 2006 a skončila 14. srpna 2006. Jednalo se o konflikt mezi židovským Izraelem a libanonským hnutím Hisballáh. Bombardování, které doprovázelo tyto nepokoje, si vyžádalo stovky obětí z řad civilistů. Právě tato událost vyhnala zahraniční turisty ze země. Průměří těchto dvou stran není stále přesvědčivé, a proto nemůžeme vyloučit, že se tento konflikt bude znovu opakovat.

Aktuální bezpečnostní situace

Bezpečnostní situace v Libanonu je stále nestabilní, a to především v oblastech hranic se Sýrií a v městě Tripolis. Nedoporučuje se cestovat na jih státu, kde platí zvláštní bezpečnostní režim a kde tuto oblast kontrolují jednotky OSN.

Naposledy, kdy nastala opravdu vážná bezpečnostní situace, spojená s uzavřením letišť a hraničních přechodů, to bylo v květnu 2008. Parlamentní volby a sestavení nové vlády v roce 2009, doprovázela většinou klidná situace. V roce 2011 však vláda padla, což s sebou přineslo určité nepokoje. Do této doby není situace stále úplně pod kontrolou. Velkou hrozbou pro turisty jsou přestřelky, které bývají nečekané a návštěvník, který nezná oblast, se může snadno objevit v nebezpečí. Riziko představují i ozbrojené pouliční gangy. V roce 2010 se objevilo další riziko pro turisty, a to loupeže při využití taxislužby. Jedná se o trestnou činnost, kdy řidič turistu odveze mimo město a následně jej okrade. Proto se nedoporučuje používat náhodně zastavená vozidla, a to především ve večerních hodinách. Pokud se návštěvník rozhodne provozovat individuální turistiku, měl by cestovat pouze po vyznačených místech.

⁴⁶ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Libanon [online]. Cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/libanon/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

Mimo tyto místa se totiž stále vyskytuje nevybuchlá munice a miny, jako pozůstatek z dřívějších válečných konfliktů.⁴⁷

Aktuální situace v roce 2013

Vzhledem k tomu, že za poslední rok turismus zaznamenal 15% pokles, tamější vláda se rozhodla proti tomuto bojovat, a to výraznými slevami, které se netýkají pouze ubytování, ale také letenek a nakupování v obchodních centrech. Přičemž se jedná až o 50% slevy. Kvůli občanským nepokojům v Sýrii, Libanon nenavštěvují Arabové, kteří se dříve velmi výrazně podíleli na příjezdovém cestovním ruchu. I přesto, že se libanonská vláda snaží ujistit své klienty z Perského zálivu, že jim nehrozí nebezpečí, i oni se bojí tuto zemi navštívit.⁴⁸

Hisballáh

Hisballáh je: „Libanonská radikální islamistická organizace s vojenskou i civilní složkou.“⁴⁹ Byla založena v roce 1982 za účelem boje proti okupaci jižního Libanonu Izraelci. V roce 2013 oznámili bulharské úřady, že za krvavý útok na Izraelské turisty v Burghasu v roce 2012 je zodpovědný Hisballáh. Tato informace způsobila zvýšené napětí mezi Izraelem a Hisballáhem. Vůdce hnutí Hasan Nasralláh se v únoru nechal slyšet, že je jeho hnutí schopné raketami zasáhnout izraelská letiště, přístavy, či elektrárny.⁵⁰

V únoru tohoto roku také Libanonská vláda nahlásila narušování vzdušného prostoru izraelskými letadly za účelem napadení Sýrie. OSN bohužel na tyto události nereaguje. Lety jsou nelegální a v rozporu s rezolucí rady bezpečnosti OSN.⁵¹

⁴⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Libanon [online]. Cit. 2011. Dostupné

z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/libanon/cestovani/other.html

⁴⁸ ČTK, *Libanon láká turisty, ceny srazil kvůli Sýrii na polovic* [online]. Cit. 2013-2-1. Dostupné

z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/213324-libanon-laka-turisty-ceny-srazil-kvuli-syrii-na-polovic/>

⁴⁹ Izraelsko-libanonský konflikt [online], Dostupné

z: http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=zahranicni%2Fizrael_libanon.htm

⁵⁰ ČTK, *Hisballáh má prý dost sil na případnou pomstu Izraeli* [online]. Cit. 2013/2/17. Dostupné

z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/hizballah-ma-pry-dost-sil-na-pripadnou-pomstu-izraeli/902745>

⁵¹ FREEPUB.CZ, *Izrael porušuje vzdušný prostor Libanonu, plánuje útok na Sýrii* [online]. Cit. 2013-2-12. Dostupné z: <http://www.freepub.cz/2013/izrael-porusuje-vzdušny-prostor-libanonu-planuje-utok-na-syrii/>

5.5 Thajsko

Thajsko se stále řadí mezi rozvojové země. Co se týká cestovního ruchu, můžeme tento stát brát jako světovou velmoc. Cestovní ruch je jeden z největších příjmů země. Jeho dynamika se v posledních letech měnila, což je dáno vnitropolitickými problémy a nepokoji. Thajsko poznamenala i světová finanční krize. Nejen díky atraktivitě státu se podařilo nastolit stabilitu, a v roce 2010 tuto zemi navštívilo 16 milionů zahraničních turistů, což představuje nárůst o 13,2 % oproti poklesu 2,74 % v roce 2009.⁵² Tento pozitivní vývoj je zapříčiněn hospodářským oživením Thajska a rychlým návratem k relativně klidné situaci po nepokojích. Vláda se snaží podporovat cestovní ruch například zrušením vízových poplatků.⁵³

Nepokoje v Thajsku 2008-2013

V roce 2008 začali opravdu velké protesty, které velmi postihly cestovní ruch této země. Jednalo se o protivládní demonstrace Demokratické strany proti Straně lidové moci v čele s předsedou Sumakem Sundarajevem, který se stal premiérem. Tyto protesty navazovali na parlamentní volby v roce 2007, které vyhrála právě Strana lidové moci. Opozice žádala vypsání nových voleb a sesazení Sundarajeva. Demonstrací se účastnily desetitisíce lidí, proto musel být vyhlášen výjimečný stav. V listopadu roku 2008 stoupenci opoziční strany zablokovali mezinárodní letiště Suwanaphumi a vnitrostátní aeroport Don Muang. Tato událost měla za následek milionové škody v oblasti turismu. Tisíce zahraničních turistů museli být evakuováni. Ústavní soud rozhodl o rozpuštění Strany lidové moci a o odstoupení Sundarajeva, kvůli podvodům při volbách. Byl proto zvolen nový premiér Abhisit Veijajiva z Demokratické strany. Což bylo doprovázeno demonstrací před parlamentem v centru Bangkoku, kde se sešlo až 100 tisíc protestujících. Demonstranti se dostali před luxusní hotel, kde právě probíhal summit představitelů Sdružení zemí Jihovýchodní Asie (ASEAN). Summit musel být kvůli nepokojům zrušen. Obléhání Bangkoku, při němž musela zasáhnout i armáda, trvalo několik měsíců a vyžádalo si 116 obětí a více než 1 300 zraněných. Tyto nepokoje vrhli na Thajsko opravdu špatné světlo.⁵⁴

⁵² MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Thajsko [online]. Cit. 2011. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/thajsko/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_ze_me.html

⁵³ PALAŠČÁKOVÁ, P., *Nepokoje mohou poškodit turistiku* [online]. Cit. 2011-1-28. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/nepokoje-mohou-poskodit-turistiku>

⁵⁴ Thajsko [online]. Cit. 2013-3-4. Dostupné z: <http://www.thajsko.com/>

Aktuální bezpečnostní situace

Aktuální bezpečnostní situace v Thajsku je stále nestabilní. Neustále se opakují teroristické útoky separatistů na jihu Thajska. Jedná se zvláště o muslimské provincie Yala, Pattani a Narathiwat. Tyto problémy mezi úřady a separatisty trvají již od roku 2004.

U hranic státu se turista může setkat s ozbrojenými střety. V žádném případě by se návštěvník neměl účastnit demonstrací a těmto událostem by se měl vyhnout.

6. Události, které nejvíce ovlivnily cestovní ruch

6.1 Teroristický útok z 11. září 2001

„Byla unesena čtyři americká dopravní letadla...“, tato věta zazněla 11. září 2001 snad ve všech médiích po celém světě. Záběry troskek obchodního centra v New Yorku obletěly celý svět. Tato tragédie měla obrovské následky a pro mezinárodní cestovní ruch znamenala razantní pokles příjezdů. Jedná se o teroristický útok, který cestovní ruch poznamenal nejvíce za poslední dobu.

Průběh útoku

Dne 11. září 2001 unesla islámská teroristická skupina Al-Kaidá čtyři dopravní letadla. Dvě letadla zasáhla dvě věže Světového obchodního centra v New Yorku, zvané „dvojčata“. Další letadlo zasáhlo Pentagon, sídlo Ministerstva obrany USA, ve Washingtonu D. C. Čtvrté letadlo se zřítilo do neobydlené části Pensylvánie, což bylo zapříčiněné reakcí pasažérů na palubě letadla. Spekuluje se, že toto letadlo mělo zasáhnout Bílý dům. Tento teroristický útok velmi ovlivnil ekonomickou situaci Spojených států, která se i před útokem potýkala se značnými problémy. Je pravděpodobné, že tato událost stojí za začátkem světové ekonomické krize. Důsledkem těchto útoků bylo totiž snížení úrokových sazeb fenu, což způsobilo tuto krizi. Obrovské ztráty zaznamenali nejen hotely, cestovní kanceláře, letecké společnosti, ale také pojišťovny. Podle serveru ekonomika.idnes.cz tyto útoky způsobily pojišťovnám škody ve výši 40 miliard dolarů.⁵⁵

⁵⁵ ČTK, *Současné problémy aerolinek začaly už útoky na newyorské mrakodrapy*[online]. Cit. 2009-9-11. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/soucasne-problemy-aerolinek-zacaly-uz-utoky-na-newyorske-mrakodrapy-1k0-/eko-zahranicni.aspx?c=A090911_175754_eko-zahranicni_fih

Devatenáct teroristů zapříčinilo smrt 2996 lidem. Oběti pocházeli z 90 různých zemí. Na místě útoku na Světové obchodní centrum se nyní nachází památník zvaný Ground zero. USA se po těchto útocích rozhodla bojovat proti terorismu vyhlášením tzv. války proti terorismu, která má za cíl omezení působení teroristických skupin, čímž se snaží zabránit tomu, aby se podobná situace opakovala.

Dopad na cestovní ruch

Tato událost ovlivnila cestovní ruch po celém světě. Lidé se báli dalších teroristických útoků a neměli zájem cestovat. Odvětví, kterého se tato situace dotkla nejvíce, je letecká doprava. U většiny lidí tento útok evokoval strach z létání. Tímto utrpěly hlavně letecké společnosti specializované na dálkové lety. Naopak nárůst zaznamenala nízkonákladová doprava. Mezi dopravními společnostmi, které důsledkem této události zkrachovali, byla například společnost Midway Airlines. V souvislosti s tímto tématem můžeme zmínit, že vzrostl zájem o jinou dopravu. Což bylo výhodné například pro Českou republiku, protože většina návštěvníků přijíždí do této země pozemní dopravou.

Samozřejmě nejvíce zasažený byl cestovní ruch v USA. V New Yorku během týdne klesla obsazenost hotelů o 40 %, což způsobilo propuštění 3000 lidí.⁵⁶ Klesl i zájem zahraničních turistů o země, které byli nějakým způsobem spojeny s touto zemí. Tak stejně lidé necestovali do arabských zemí. USA měla obrovské výdaje, do kterých se promítla i bezpečnostní opatření po celé zemi a to převážně na letištích, kde mimo jiné snímali otisky prstů a zajišťovali fotografie zahraničních turistů přijíždějících do této země.

Pokles ekonomiky a strach amerických občanů způsobil ztráty v cestovním ruchu mnoha zemím. Výjezdový cestovní ruch Američanů představuje totiž největší zdroj těchto příjmů. Obyvatelé ostatních zemí světa se zachovali stejně. Velmi utrpěl cestovní ruch Evropy, což potvrzuje údaj Evropské komise cestovního ruchu, který tvrdí, že během prvního týdne po útocích klesl příjezdový cestovní ruch do Evropy o 50%. V Japonsku, jako dalším hlavním představitelem příjezdového

⁵⁶ ČTK, *Současné problémy aerolinek začaly už útoky na newyorské mrakodrapy*[online]. Cit. 2009-9-11. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/soucasne-problemy-aerolinek-zacaly-uz-utoky-na-newyorske-mrakodrapy-1k0/-eko-zahranicni.aspx?c=A090911_175754_eko-zahranicni_fih

turismu, bylo zrušeno 80 % cest do USA a 30 % cest do Evropy. Do České republiky přicestovalo v roce 2002 o 8,7 % zahraničních turistů méně.⁵⁷

Turisté změnili své spotřebitelské chování. Začali jezdit na dovolenou na kratší období, většinou 1 až 3 dny. Hodně přemýšleli nad tím, zda svou dovolenou vůbec uskuteční, což souvisí s velkým zájmem o tzv. last minute zájezdy a se zpožděnými rezervacemi. Lidé si začali plánovat své cesty spíše sami, a proto využívali převážně internet.

Velkou roli v této situaci hrály média. Bylo zapotřebí komunikovat s lidmi a informovat je o aktuální bezpečnosti situace, aby došlo ke snížení obavy z dalších teroristických útoků. Ve světě převládal názor: „Co muslim, to terorista.“ Lidé cítili obrovskou nenávist vůči všem obyvatelům arabských zemí. Proto se média snažila uklidnit situaci a ujistit občany, že jim nehrozí ve většině těchto zemí zvýšené nebezpečí. Každý stát je navíc povinen informovat své občany o bezpečnostní situaci. V České republice si každý turista může před návštěvou určité země zjistit informace o stávající bezpečnostní situaci na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí.

Ani tento teroristický útok ale neznamenal pro mezinárodní cestovní ruch katastrofu. Zde se potvrzuje, že toto odvětví v současné době nemůže zlikvidovat žádná podobná událost. Lidé už mají cestování tak zažité, že se stalo jednou ze základních potřeb člověka. Pokud se uskuteční podobná tragédie, lidé nepřestanou cestovat. Pouze přemění své cesty do zahraničí na cesty v rámci regionu, jak tomu bylo i v tomto případě. Evropští turisté tímto chováním velmi podpořili domácí cestovní ruch.

6.2 Epidemie SARS

Epidemie SARS (Severe Acute Respiratory Syndrom) neboli těžký akutní respirační syndrom je jedním z nejzávažnějších faktorů, který za poslední dobu nejvíce ovlivnil ekonomiku cestovního ruchu. Vzhledem k tomu, že tato pandemie propukla ve stejném období, ve kterém světový cestovní ruch poznamenala také válka v Iráku, měla tato nákaza devastující následky. Tato problematika je úzce spjata s leteckou dopravou, která taktéž vykazovala obrovské ztráty. Turismus do takto postižených zemí

⁵⁷ HYNŠTOVÁ, J. Cestovní ruch v nových podmínkách [online]. Cit. 2002-1-31. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-10653050-cestovni-ruch-v-novych-podminkach>

byl velmi omezený a nesl značná rizika, proto odlákal řadu pravidelných návštěvníků. Nejvíce byl cestovní ruch postihnut v roce 2003, a to převážně v asijských a pacifických zemích, odkud se virus rozšířil do dalších 30 zemí a vyžádal si mnoho obětí.

Závažnost tohoto onemocnění spočívá převážně ve vysoké nakažlivosti a v možné mutaci virů, čili následné nemožnosti rychle léčit. Zde se objevuje pojem Superspreading neboli vysoká nakažlivost. Tento výraz se používal v souvislosti se situacemi, kdy jeden člověk nakazil velké množství dalších lidí. Například v Singapuru bylo nakaženo 103 osob a to pouze pěti infikovanými osobami.⁵⁸ Rozšíření je velmi snadné, a to proto, že se tato nemoc přenáší kapénkovou infekcí, přímým i nepřímým kontaktem. Tudíž pro přenos nemoci stačí použít například stejné nádoby k jídlu jako infikovaný.

Průběh nákazy

Toto onemocnění se poprvé objevilo 16. listopadu 2002 v jižní Číně v provincii Guangdong. Tato nákaza byla poprvé potvrzena na trhu při prodeji drobných zvířat. Vědci se domnívají, že virus přenesli na člověka palmové cibetky. 21. února 2003 přijel do Hongkongu čínský lékař z provincie Guangdong. Během své návštěvy nakazil nejméně 12 dalších návštěvníků, čímž se nákaza rozšířila mimo místo prvního výskytu. Následně se nemoc rozšířila do Vietnamu. Hospitalizovaní pacienti nakazili přibližně 20 lidí z personálu nemocnice. Stejná situace se týkala také Hongkongu, z čehož lze vyvodit, že rizikovou skupinou se stal právě zdravotnický personál. Virus se rychle roznášel do dalších zemí, jako je například Singapur nebo Kanada, proto WHO vydala varování, které se týkalo také mezinárodní letecké dopravy a doporučení pro omezení cest do postižených zemí. V červenci roku 2003 již byli ze seznamu ohrožených států a měst vyňaty Hongkong, Peking, Toronto, Tchaj-wan a došlo k přerušení řetězové nákazy. Tato pandemie zasáhla přibližně 8000 lidí, a 812 z nich jí podlehl.⁵⁹

Po utichnutí této nákazy, byli objeveni další tři případy z provincie Guangdong. Všichni tři naštěstí přežili. Jedna z nakažených byla také žena, která pracovala v restauraci, kde se připravovala čínská specialita cibetky. Jako opatření pro další výskyt nemoci čínské úřady vyhledali tyto živočichy spolu s dalšími, jako jsou například

⁵⁸ PRYHULA, R., ŠPLIŇO M., *Sars Syndrom akutního respiračního selhání*, Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-1550-3

⁵⁹ PRYHULA, R., ŠPLIŇO M., *Sars Syndrom akutního respiračního selhání*, Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-1550-3

krysy. Později bylo zjištěno, že virus nepochází primárně od cibetek, ale spíše od jiných vzdálenějších druhů zvířat.⁶⁰

Dopad SARS na asijsko-pacifický turismus

Vzhledem k tomu, že tento kontinent zaznamenal v posledních letech velké problémy spojené s politickou nejistotou a válkou v Iráku, epidemie SARS znamenala velkou ránu nejen pro cestovní ruch v této oblasti. Co se týká letecké přepravy osob, uvedla Americká asociace letecké dopravy, že v dubnu 2003 klesla letecká doprava do těchto zemí o 35,7% oproti minulému roku. Nemalou roli v příjmech získaných z tohoto odvětví hrají firemní cesty. Podle Business Travel Coalition: „...počet společností, které zakázaly cesty do Asie, vzrostl z 27% k 1. dubnu na 61% o šestnáct dnů později...“ Zaměstnanci raději upřednostňovali, se svými kolegy ze zahraničí, komunikaci prostřednictvím moderní technologie, čímž se vyvarovali možné nákazy.

Negativní projevy SARS se projevili i v zemích jako je Nový Zéland nebo Austrálie, které nezaznamenaly žádný a v případě Austrálie pouhý jeden případ nakažení virem. To je dáno tím, že turisté z pacifické oblasti tvořili velkou část příjezdového cestovního ruchu v těchto dvou zemích. Podle agentury Tourism New Zealand, způsobila epidemie SARS pokles návštěvníků až o 2 % a turistů z asijských zemí až o 15 %.⁶¹

Pro doplnění o konkrétní data, můžeme použít údaje uveřejněné WTO prostřednictvím citace z časopisu COT Business: „Výsledky Asie a Pacifiku byly úzce spojeny s neočekávaným poklesem příjezdů (-12 milionů, -9 %) v souvislosti s epidemií SARS. Zatímco dřívější nejvýkonnější destinace v severovýchodní Asii (-16 %) utrpěly nejtěžší ztráty, Jižní Asie (+17 %) zažila po dvou hubených letech silný comeback, kombinovaný s růstem ekonomiky a liberalizací obchodu.“⁶²

Pozitivní dopad epidemie SARS

Je zřejmé, že epidemie SARS měla obrovské ničivé následky, a to nejen v oblasti cestovního ruchu. Je zapotřebí zmínit ale i pozitivní dopady. Jedná se o rozšíření domácího cestovního ruchu a zájmu o poznávací zájezdy

⁶⁰ BAUERSFELD, K. Máme tu zpět SARS?, COT Business, 2004

⁶¹ BAUERSFELD, K. Strach ze SARS devastuje asijsko -pacifický cestovní ruch, COT Business, 2003

⁶² WTO, WTO vidí rok 2004 jako rok růstu, COT Business, 2004

do klidných a bezpečných zemí, jako jsou například ty v Evropě. Turisté měli strach o svou bezpečnost, a proto volili raději kratší cesty na území státu bydliště nebo do zemí nedaleko od domova. Proto také nejvíce strádali letecké společnosti zaměřené na dlouhé mezinárodní cesty. Jednalo se o podobnou situaci jako při teroristickém útoku z 11. září 2001.

Nepokoje způsobené epidemií

Šíření epidemie SARS provázeli o demonstrace a nepokoje, proto jsem také tuto kapitolu zařadila do své práce. Tato epidemie totiž v lidech vyvolávala strach, a proto se začali chovat jinak než obvykle a několik měst zasáhla panika z šíření této smrtelné nemoci. V Číně, ve městě Čcha-ku-kang, demonstrovali občané proti přeměnění školy na místo, sloužící k izolování pacientů od ostatních lidí. Bohužel podrobnosti o této demonstraci nejsou známy.⁶³

6.3 Válka v Iráku

Tato válka se negativně podílela z velké části nejen na iráckém turismu, ale ovlivnila také cestovní ruch v ostatních regionech světa. Jak jsem již zmínila dříve, tyto nepokoje vypukly v období epidemie SARS, a proto v tomto období téměř celý svět zaznamenal razantní pokles mezinárodních příjezdů.

Průběh války

Válka v Iráku, někdy také nazývána jako 2. válka v Zálivu, vypukla 20. března 2003, a to zásahem vojsk koalice států⁶⁴, vedenou Spojenými Státy Americkými, na irácké území. Důvodem pro vojenský zásah bylo, nedodržování předpisů nařízených Radou bezpečnosti OSN o držení zbraní hromadného ničení a přetrvávající diktátorský režim Saddáma Husajna, který zemi velice škodil. Saddám Husajn údajně podporoval teroristické skupiny, jako například skupinu

Al-Kaidá, která je mimo jiné zodpovědná i za útoky z 11. září 2001 na USA. Irák byl tudíž vyhodnocen, jako stát ohrožující ostatní země světa. Tato invaze vedla k okupaci Iráku, k obsazení, nejen hlavního města Bagdádu, vojsky koalice, a následnému svržení sochy Saddáma Husajna, což měla symbolizovat pád jeho diktátorského režimu. Jeden

⁶³ DVORÁČEK, M. Sars vyvolal v Číně první nepokoje [online]. Cit. 2003-4-29. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/sars-vyvolal-v-cine-prvni-nepokoje-dtt/zahranicni.aspx?c=A030429_113621_zahranicni_kot

⁶⁴ Koalici tvořilo 300 900 mužů, z toho 98% tvořili Američané a Britové, v koalici bylo 40 zemí

z důsledků války, který není možné vynechat, je vyvolání občanské války mezi muslimskými Šíity a Sunnity.

1. května 2003 prohlásil americký prezident George Bush ve svém projevu, že končí hlavní boje a oznámil světu vítězství koalice. Z jisté míry i podcenění situace vedlo k velkým nepokojům ze strany odporu, které měli tragické následky, protože jejich oběti byli hlavně z řad civilistů. Jednalo se o teroristické útoky, bombové atentáty nebo sebevražedné útoky. V zemi rozhodovala nová vláda CPA, neboli Prozatímní koaliční správa a snažila se o nastolení demokracie. 13. prosince 2003 byl Saddám Husajn zajat a 30. prosince 2006 byl popraven za zločiny proti lidskosti.

Co se týká USA, v období války, často nenáviděného prezidenta George Bushe vystřídal nový prezident Barack Obama, který v roce 2011 ohlásil konec války. Přesněji tomu bylo 15. prosince 2011 v Bagdádu, kdy ministr obrany USA Leon Panetta oznámil ukončení bojů.

Jak jsem již podotýkala, válka vedla k demokratizaci země prostřednictvím nově zvolené vlády, ke zvýšení kapacity iráckých vojsk a omezení vlivu teroristické skupiny Al-Kaidá v této zemi.

I přesto co válka přinesla, měla ničivé následky. Pro shrnutí použiji údaje z internetového zdroje armadinoviny.cz. „Britské nevládní organizace uvádějí, že od počátku invaze bylo v Iráku zabito 162 000 lidí. Smutnou realitou je, že téměř 130 000 obětí bylo mezi civilisty. Nejhorší období irácké kampaně se datuje mezi léta 2006-2007, kdy se země zmítala ve spárech sektářského násilí mezi Šíity a Sunnity. Avšak rozhodně nepotěší fakt, že také koaliční síly mají na svých rukou spousty krve od mrtvých civilistů. Odhaduje se, že Spojenci ve válce zabili až 40 000 civilních obyvatel.“⁶⁵

Dopad války v Iráku na cestovní ruch

Průmysl cestovního ruchu a letecká doprava touto válkou utrpěli nejvíce. Hlavními dopady války bylo zvýšení cen ropy a nedůvěra a nejistota turistů i investorů. Samozřejmě nejvíce utrpěl cestovní ruch v Iráku. Nicméně pocit nebezpečí výrazně

⁶⁵ GROHMANN, J. *Krvavý účet za válku v Iráku – 130 000 mrtvých civilistů* [online]. Cit. 2012-1-3, Dostupné z: <http://www.armadinoviny.cz/krvavy-ucet-za-valku-v-iraku-130-000-mrtvych-civilistu.html>

ovlivnil cestování nejen amerických občanů do jiných zemí a způsobil jim vysoké ztráty.

Irácký cestovní ruch

Co se týká iráckého cestovního průmyslu, je toto odvětví značně postižené. Diktátorský režim Saddáma Husajna způsobil několikaletou nemožnost rozvíjet cestovní ruch, proto byl turismus v této oblasti téměř nulový. Vzhledem k samotné válce se jeví situace v této zemi nadále nestabilní. Hrozí zde riziko únosu, zranění nebo dokonce usmrcení, a to převážně pro turisty, kteří neznají okolní prostředí.⁶⁶ Tato nepředvídatelná bezpečnostní situace je způsobena působením skupin politických extremistů. Mimo to, v zemi stále není možné neomezeně využít základní zdravotnickou pomoc, chybí zde zdroje pitné vody a elektřiny a mnoho dalších potřeb, bez kterých se turista tohoto tisíciletí rozhodně neobejde.

Irák může zákazníkům nabídnout hlavně historické památky z období Mezopotámie. Bohužel je toto dědictví poškozeno nebo zničeno válečnými konflikty. Tyto nepokoje byly doprovázeny rabováním vládních budov, muzeí⁶⁷ a jiných důležitých míst, které byly zničeny. Proto bude Irák potřebovat na svou rekonstrukci velké množství finančních prostředků a hlavně zahraničních investic. Server Czefrica uvádí, že v roce 2008, byla výše příjmů ze zahraničních investic 2 miliardy USD, z čehož 600 milionů USD sloužilo k obnově cestovního průmyslu.⁶⁸

V poválečném období se irácká vláda snaží zrekonstruovat cestovní ruch, a to hlavně kvůli tomu, že má za předpokladu uklidnění situace v zemi, vysoký potenciál pro rozvoj tohoto odvětví. Soustředí se v první řadě na náboženský cestovní ruch. Ten je odvíjen jak od islámských památek, tak i památek židovského a křesťanského náboženství v oblasti Babylónu. Tuto oblast navštívilo v 70. a 80. letech mnoho turistů z celého světa. Vzhledem k tomu, že koaliční vojska tyto památky používali jako základny, mnoho z nich bylo velmi poničeno. Což způsobilo, že v roce

⁶⁶ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, Irák- *bezpečnostní situace* [online]. Cit. 2012-9-19. Dostupné

z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/irak_bezpecnostni_situace.html

⁶⁷ Národní muzeum v Bagdádu bylo znovu otevřeno 23. 2. 2009

⁶⁸ CZEFRICA.COM, *Irák: zpět k vlastním dějinám a turistice* [online]. Cit. 2009-10-28. Dostupné z: <http://www.czefrica.com/cs/protea-archiv/244-irak-zpt-k-vlastnim-djinam-a-k-turistice-aktualizovano.html>

2009 toto místo navštívilo pouhých 70 zahraničních turistů.⁶⁹ Irák se také snaží zlepšit leteckou dopravu. To dokazuje koupě 30 letounů Boeing a 19 letounů Bombardier národní leteckou společností Iraqi Airways.⁷⁰

Nicméně přesvědčit turisty o bezpečnosti země se irácké vládě stále moc nedaří. I přesto se 8. března roku 2008 do země přijeli podívat první turisté od začátku invaze. Jednalo se o skupinu osmi návštěvníků z Velké Británie, Spojených států a Kanady, kteří strávili 2 týdny poznáváním historických památek. Zájezd byl organizovaný britskou cestovní kanceláří.⁷¹ Jak se mohlo zdát, že tento prvotní zájem o destinaci začne rozvíjet zájem ostatních cestovatelů, do roku 2011 zemi navštívilo pouze 165 zahraničních turistů.⁷² V současné době již nabízí i několik českých cestovních kanceláří poznávací zájezdy do této země.

Cestovní ruch ovlivněný válkou ve světě

Válka v Iráku se samozřejmě nepromítla pouze do cestovního ruchu této země. Mnoho ostatních států postihl pokles návštěvníků. V roce 2003 velmi utrpěla například obsazenost hotelů v Evropě. Vzhledem k tomu, že jsou američtí turisté ti, kteří na dovolené nejvíce utrácejí, jejich nezájem o cestování, z důvodu strachu a nejistoty, poznamenal evropský cestovní ruch. V Paříži byla před vypuknutím války obsazenost hotelů 25 %, což znamená velký pokles. Podobně tomu bylo například v Itálii, kde se snížil počet turistů na polovinu.⁷³ Izraelská hotelová asociace oznámila, že v únoru 2003 zaznamenali 30% pokles obsazenosti hotelů, což představuje 176 000 turistických přenocování.⁷⁴

Dopady války se projeví i v pracovních cestách Američanů. Podle průzkumu americké Koalice firemního cestovního ruchu, který se uskutečnil mezi manažery

⁶⁹ ČTK, Irák skrývá tisíce historických památek, na turisty však stále čeká [online]. Cit. 2011-3-19. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/irak-skryva-tisice-historicky-pamatek-na-turisty-vsak-stale-ceka-1fb-aktuality.aspx?c=A110317_125329_aktuality_glu

⁷⁰ CZEFRICA.COM, Irák: zpět k vlastním dějinám a turistice [online]. Cit. 2009-10-28. Dostupné z: <http://www.czefrica.com/cs/protea-archiv/244-irak-zpt-k-vlastnim-djinam-a-k-turistice-aktualizovano.html>

⁷¹ REUTERS, První turisté v Iráku: dobrovolní adepti na smrt? [online]. Cit. 2009-3-24. Dostupné z: http://cestovani.idnes.cz/prvni-turiste-v-iraku-dobrovolni-adepti-na-smrt-ftt-/kolem-sveta.aspx?c=A090323_150508_igsvet_tom

⁷² ČTK, Irák skrývá tisíce historických památek, na turisty však stále čeká [online]. Cit. 2011-3-19. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/irak-skryva-tisice-historicky-pamatek-na-turisty-vsak-stale-ceka-1fb-aktuality.aspx?c=A110317_125329_aktuality_glu

⁷³ Evropské hotely zasaženy válkou, COT Business, 2003, str. 69

⁷⁴ Izraelský cestovní ruch v krizi, COT Business, 2003, str. 22

na začátku války, 19% amerických dotázaných firem zakázalo svým zaměstnancům služebně cestovat do zahraničí. Jako tomu bylo v průběhu epidemie SARS, zaměstnanci používají pro svá mezinárodní jednání různá moderní technologií jako je například webová konference.⁷⁵

6.4 Finanční a ekonomická krize

Vzhledem k tomu, že ekonomická krize měla obrovský dopad na ekonomiky téměř všech států světa, rozhodla jsem se toto téma také zařadit do své práce. Spolu s hospodářským růstem je úzce spjato i odvětví cestovního ruchu. Navíc tuto krizi doprovázelo mnoho nepokojů, demonstrací a protestů, které způsobovali politickou i bezpečnostní nestabilitu a tudíž nezbuzovali zájem u turistů.

Průběh krize

Krize začala v září roku 2008 v USA. Jednalo se o dopad globální americké hypoteční krize. Ta byla způsobena nadměrným poskytováním hypotečních úvěrů za vysoké úroky⁷⁶ a následným budováním obrovského množství nemovitostí. Úvěry byly poskytnuty i rizikovým klientům, kteří nebyli schopni peníze splácet. Důsledkem toho zkrachovalo mnoho firem poskytujících tyto úvěry a znárodnilo se množství předních světových bank. Tato krize postupně pronikla i do Evropy, kde měla taktéž ničivé následky. Je zapotřebí zmínit i ostatní faktory, které napomohli USA ke krizi, jako je vysoká cena ropy, která způsobila pokles reálného HDP a následné zvýšení spotřebitelských cen. Nejen Evropská centrální banka a Americká centrální banka (FED) poskytli obchodním bankám obrovskou finanční výpomoc. V současné době se svět postupně vzpamatovává z obrovských dopadů této krize. Některé ekonomiky jsou však zasažené příliš a k jejich stabilizaci dojde v průběhu několika dalších let, jestli vůbec.⁷⁷

Dopad ekonomické krize na cestovní ruch

Vzhledem k tomu, že lidé neměli dostatečné množství peněz na to, aby zaplatili hypoteční úvěry, a byli velmi zadlužení, nejevili tedy ani zájem o cestování, čímž razantně utrpěl cestovní ruch a letecká doprava. Co navíc překáželo rozvoji

⁷⁵ BAUERSFELD, K. Business travel – dopady války, COT Business, 2003

⁷⁶ Úrokové sazby se během dvou let zvýšily z 1 % na více než 5%

⁷⁷ ČT24, *Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank* [online]. Cit. 2009-9-7. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/65850-ekonomicka-krize-nejdrive-spatne-hypoteky-pote-krach-bank/>

cestovního ruchu, byli nízké zahraniční investice. Proto se regiony nerozrůstaly o nové hotely, stravovací zařízení a jiné objekty, které zvyšují atraktivitu oblasti. Jak jsem již podotýkala, cestovní ruch byl velmi ovlivněný touto krizí, avšak je jedním z odvětví, která se velmi rychle a snadno vzpamatovávají. V roce 2009 provedla Asociace cestovních kanceláří České republiky průzkum, ze kterého je patrné, že Češi nebudou na svých dovolených razantně šetřit.

92% ⁷⁸ respondentů se vyjádřilo, že je ekonomická krize neovlivnila natolik, aby si odepřeli pravidelnou dovolenou.

V souvislosti s touto finanční krizí v roce 2008, bych se ráda zmínila o Velké hospodářské krizi z roku 1929. Jednalo se o podobnou situaci, která následně vyústila v hospodářský propad a zhroucení téměř všech ekonomik na světě. Velkou hospodářskou krizi doprovázel názor, že je za tuto situaci zodpovědná demokracie, tudíž se uvolnil prostor pro fašismus a komunismus, jejichž představitelé slibovali zlepšení situace, podmíněné zrušením demokracie. To potvrzuje fakt, že Velká hospodářská krize v 30. letech 20. století, zapříčinila 2. světovou válku, tedy nejhorší konflikt v dějinách lidstva. Na toto téma lze snadno navázat právě důsledky Finanční krize z roku 2008. Tato událost byla doprovázena demonstracemi, nepokoji a protesty, které se ani zdaleka netýkali pouze vyspělých zemí Evropy a Ameriky. Jedny z největších revolucí a nepokojů se odehráli v rozvojových převážně muslimských zemích a souhrnně se nazývají „Arabské jaro“. Zde se protesty proti chudobě sloučili s protesty proti režimu, což mělo velké následky převážně na cestovní ruch, který je obzvláště pro tyto země obrovským zdrojem příjmů. Obdobou „Arabského jara“ v USA jsou demonstrace hnutí zvaného Occupy Wall Street. Toto hnutí rozšířilo svou působnost do celého světa. V současné době touto krizí výrazně trpí státy jižní Evropy, jako je Řecko, Španělsko nebo Itálie.

Zajímavým odrazem ekonomické krize je situace, která nastala v Baskicku. Baskicko je region ležící ve Španělsku, který je hojně navštěvovaný turisty. Jediné, co místní cestovní ruch velmi ovlivňovalo, bylo působení teroristické organizace ETA, která bojuje za dosažení nezávislosti tohoto regionu a za odtržení od Španělska. Důsledkem zadluženosti v období ekonomické krize, tato organizace postrádá prostředky, a proto se v současné době v oblasti neprojevuje. Vláda na tuto situaci

⁷⁸ COT Business, 5/2009, str. 76

zareagovala propuštěním ochránců státních představitelů. Podle státu již nejsou zapotřebí. Ve Španělsku přišlo o práci mnoho lidí a nezaměstnanost stále roste. Tento stát je značně závislý na zahraniční pomoci.⁷⁹

Příkladem země, kde cestovní ruch velmi napomáhá ke zlepšení ekonomické situace, je Island. Finanční krize měla na Island obrovský dopad. V roce 2008 tento stát zbankrotoval. V současné době má podle Mezinárodního měnového fondu své nejhorší období za sebou. Snaží se obnovit svou ekonomiku a soustřeďuje se mimo jiné také na rozvoj cestovního ruchu. Turisty láká hlavně hlavní město Reykjavík. V roce 2010 tato země zaznamenala návštěvu zhruba půl milionu turistů. Příjemné prostředí země v působení s vysokou bezpečností vyvolává stále větší poptávku turistů.⁸⁰

7. Bezpečnost jako důležitý faktor ovlivňující cestovní ruch

Bezpečnost je jedna ze základních složek, které velmi ovlivňují cestovní ruch. V hierarchii potřeb člověka, podle Abrahama Maslowa z roku 1943, se potřeba bezpečí a jistoty vyskytuje na druhém místě, hned za naplněním fyziologických potřeb člověka, které jsou nejhlavnější, jako je potřeba dýchání, vody, spánku nebo potravy. Je to především fyzická bezpečnost, tedy ochrana před násilím a agresí a jistota zdraví a rodiny. Tyto okolnosti jsou úzce spjaty s cestovním ruchem.

Vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci v mnoha státech světa, se stal tento faktor rozhodujícím při výběru určité destinace návštěvníkem. Jedná se především o dříve velmi oblíbené země, jako je například Egypt, Tunisko, státy Latinské Ameriky a další. Tyto země byly zasaženy jak ekonomickou a finanční světovou krizí, tak i občanskými válkami a protivládními protesty, doprovázenými velkou řadou demonstrací a nepokojů. Tyto země se tudíž staly pro turisty nebezpečné.

Co se týká loupežných přepadení, únosů a krádeží, právě turisté se mohou stát snadným terčem pro zločince. Toto riziko hrozí návštěvníkům převážně, pokud opustí území svého hotelu, nebo se vyskytuje mimo vyznačené a frekventované trasy. Podle Abrahama Pizama může být turismus považován za potencionální ukazatel zločinu, negativně postihující kvalitu prostředí. Je potřeba je chránit. I ty nejmenší

⁷⁹ ČT24, Ekonomická krize dolehla i na terorismus v Baskicku [online], cit. 2013-1-31. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/213219-ekonomicka-krize-dolehla-i-na-terorismus-v-baskicku/>

⁸⁰ BAHENSKÝ, M. Island se dostává z krize, i díky cestovního ruchu [online]. Cit. 2012-8-12. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/191466-island-se-dostava-z-krize-i-diky-cestovnimu-ruchu/>

krádeže mohou totiž způsobit špatnou reklamu a odradit potencionální návštěvníky země. Mezi nejnebezpečnější státy světa se řadí převážně státy Latinské Ameriky, a to Honduras, Venezuela a Mexiko. Jedná se o útoky narkomafie, bombové útoky, únosy, sexuální násilí nebo jiné trestné činy pouličních gangů.⁸¹

Další velkou hrozbu představují teroristické útoky, které jsou často mířené i na turisty. Za kritický moment v tomto smyslu považujeme útoky z 11. září 2001 ve Spojených Státech Amerických. Jedná se o zásadní globální problém v tomto odvětví. Podle Dr. Peter E. Tarlow: „*Není možné, aby lidé zapomněli na terorismus. Emocionálně nebude nikdy zahojeno, pouze umírněno. Turistický ruch je pořád jeden z nejvíce zasahovaných terčů. Není nikdy možné, aby naše vláda dodala stoprocentní ochranu, ale je zapotřebí, aby realisticky ohodnotila určitou situaci.*“⁸²

Co se týče přepravy osob, je bezpečí cestujících základní podmínka. 24. června 2010 představitelé evropské unie a spojených států amerických podepsali v Bruselu druhou část dohody Otevřené nebe⁸³, která bude zabezpečovat spolupráci v letecké dopravě. Předpokládá se, že dohoda přinese hospodářství až 12 miliard eur a více jak 80 000 pracovních míst. V dohodě jsou mimo jiné také zařazeny i oblasti bezpečnosti. Chtějí dosáhnout lepšího rozdělení potencionálních zdrojů hrozeb, kterým letecký systém čelí a to tak, že se státy budou navzájem spoléhat na bezpečnostní opatření druhé strany a také podporu rychlých a koordinovaných reakcí na nové hrozby. Každá vláda poskytuje výpomoc ostatním během určitých okolností.

UNWTO se pokouší zjednodušit světové cestování eliminací vládních opatření pro mezinárodní cestování a standardizací požadavků na pas, víza, aj. Jedná se o zlepšení kvality turismu, uvolnění obchodu, přístup handicapovaným návštěvníkům, bezpečí a jistota a technické standardy.

Monitoring konkurenceschopnosti v turismu

Jedná se o nástroj, který hodnotí konkurenceschopnost na bázi srovnávání několika různých faktorů, přibližně ve 130 zemích. Během procesu se používají

⁸¹ URBANTITAN.COM, *10 nejnebezpečnějších měst světa aneb Kam v roce 2011 nejedít* [online]. Cit. 2011-2-18. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/10-nejnebezpecnejsich-mest-sveta-aneb-kam-v-roce-2011-nejedzit-pn8/-nej-tipy.aspx?c=A110217_145816_nej-tipy_glu

⁸² GOELDNER Charles R., BRENT RITCHIE J. R., *Tourism, Principles, Practices, Philosophies*, John Wiley and sons, 2011, ISBN 978-1118071779

⁸³ 1. část podepsaná v dubnu 2007

objektivní i subjektivní data. Tento index se skládá z několika dalších indexů, mezi které mimo jiné řadíme i index bezpečnost a bezpečí, který zhodnocuje množství trestných a násilných činů, mezi které patří i například terorismus. Zkoumá také schopnost policie. Mezi další indexy, které mohou ovlivňovat rozhodnutí návštěvníka určité destinace, patří index politická pravidla a regulace, který se zabývá pozorováním vlivem vládních politik nebo omezeními spjatými s vízovou povinností. Dále index udržitelnost fyzického prostředí hodnotí čistotu fyzického prostředí. Index zdraví a hygiena se zabývá hrozbou epidemií jako je například SARS, přístupem k pitné vodě a zdravotnickým službám. Posledním indexem prvního pilíře, který se nazývá regulační prostředí pro rozvoj turismu, je index upřednostňování turismu, který se týká zahraničních výstav a veletrhů turismu a účastí určitých destinací na nich.⁸⁴

8. Budoucí vývoj cestovního ruchu

Odhadovaný budoucí vývoj cestovního ruchu je velmi pozitivní. Pro rozvedení tohoto tématu použijí materiál vydaný UNWTO v 90. letech, který se nazývá Vize 2020. Jedná se o prognózu mezinárodního cestovního ruchu od roku 1995 do roku 2020. Vize se zabývá šesti regiony a to Evropou, Amerikami, Východní Asií a Pacifikem, Jižní Asií, Afrikou a Středním východem. Hlavním přínosem je předpokládaný počet návštěvníků země a tudíž i poptávka po daných destinacích. Je zřejmé, že vize nemohla očekávat světové události, které výrazně ovlivnili cestovní ruch. Podle zkušeností se turismus vyvíjí velmi nepravidelně, nicméně podle UNWTO můžeme v budoucnu očekávat velký nárůst zahraničních turistů.

1) Celosvětový vývoj mezinárodního turismu Odhad mezinárodních příjezdů v roce 2020 je 1,561 mld. a odhad příjmů z mezinárodního turismu je 2 bil. USD. Oproti roku 1990 se jedná o opravdu velký nárůst. Vývoj je ovlivněn ekonomickým růstem země. Proto bylo zapotřebí použít odhady růstu HDP Světové banky, a následně je aplikovat na odvětví cestovního ruchu. I přes pozitivní odhady počtu návštěvníků bude podíl cestujících stále pouze 3,5%. Je zapotřebí zmínit také domácí cestovní ruch, který bude rozvinutý především v jihovýchodní a jižní Asii, Latinské Americe, Africe a v oblasti Středního východu.

⁸⁴ PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, s. 11, ISBN 978-80-247-3750-8

2) Zásadní faktory, které ovlivňují mezinárodní cestovní ruch. Jak jsem již zmínila na začátku, hlavní roli ve vývoji turismu hraje ekonomika, což dokazují i výsledky zemí postižených globální ekonomickou krizí. Vize zdůrazňuje také zavedení eura, jako možný faktor ovlivňující cestovní ruch. Dále je to nová technologie, která napomáhá rozvíjet toto odvětví. Jako příklad můžeme uvést leteckou dopravu. Možné přínosy se odvíjejí také od rozšiřování Schengenského prostoru. Zdůrazňuje také faktor bezpečnosti a podotýká, že je zapotřebí snížit rizika a chránit turisty před potencionálními hrozbami. Vzroste také nárůst cest za rodinou a přáteli, což je odůvodněno stárnutím populace. Do cestovního ruchu se promítnou také cesty na krátké vzdálenosti spojené s pracovními vztahy. Zhledem k tomu, že stále roste míra stresu, zvýší se poptávka po exotických destinacích, kde člověk snadněji zapomene na problémy každodenního života.

3) Trendy v šesti zkoumaných regionech Co se týká příjezdového turismu, zde bude hrát hlavní roli meziregionální cestovní ruch. Ten vzroste z 18 % na 24 %. Tento trend se bude týkat všech regionů, kromě Východní Asie, kde vzroste domácí cestovní ruch. Pro výjezdový cestovní ruch platí, že hlavním regionem je stále Evropa, dále je to Východní Asie a Amerika.

Tabulka č. 3: *Odhad příjezdového turismu podle Vize 2020*

Region	Základní rok 1995	Předpověď 2020	Prům. roční nárůst 1995 - 2020	Podíl 1995	Podíl 2020
SVĚT	565,4	1561	4,1%	100,0%	100,0%
AFRIKA	20,2	77	5,5%	3,6%	5,0%
AMERIKY	108,9	282	3,9%	19,3%	18,1%
VÝCH. ASIE A PACIFIK	81,4	397	6,5%	14,4%	25,4%
EVROPA	338,4	717	3,0%	59,8%	45,9%
STŘEDNÍ VÝCHOD	12,4	69	7,1%	2,2%	4,4%
JIŽNÍ ASIE	4,2	19	6,2%	0,7%	1,2%

*V milionech příjezdů

Evropa se bude potýkat s konkurencí ze strany asijských destinací. Ty mohou totiž nabídnout svým zákazníkům levnější zájezdy. Nárůst vnitroregionálních příjezdů ovlivní převážně zavedení eura. Region Východní Asie a Pacifik zažije podle vize obrovský rozkvět. Turisté budou provozovat náboženský a rekreační cestovní ruch.

Nicméně se tento nárůst bude odvíjet od zlepšení infrastruktury, která je značně porušena. Pro rozvoj regionu Jižní Asie jsou podle Vize důležité investice a spolupráce zemí uvnitř regionu. V regionu Ameriky budou hlavní roli hrát okružní plavby a investování do rozvoje destinací. Střední východ je velmi negativně poznamenán. Návštěvníky neláká z důvodu špatné bezpečnostní situace, nedostatečné hygieny a jiných vlivů. I přesto, ale zaznamená nárůst v oblasti náboženského cestovního ruchu, založeném na Islámu. Co se týče Afriky, rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu je značně problematický, vzhledem k tomu, že je turisty často vnímán jako nebezpečný po všech stránkách. Afrika se tudíž bude orientovat na ekoturismus a dobrodružný cestovní ruch. Může totiž využít místa jako je například safari.

Nejnavštěvovanější destinace v roce 2020

Jako nejvíce navštěvovanou destinaci v roce 2020 Vize vyhodnotila Čínu se 130 miliony příjezdů. Dále by to měla být Francie (106 mil.), USA (102 mil.), Španělsko (74 mil.), Hongkong (57 mil.), Itálie (53 mil.), Velká Británie (54 mil.), Mexiko (49 mil.) a Ruská federace (48 mil.).

Výjezdový turismus se bude týkat na prvním místě Německa se 153 miliony výjezdů. Hned za Německem následuje Japonsko (142 mil.), USA (123 mil.), Čína (100 mil.) a Velká Británie (95 mil.).⁸⁵

Evropa a její budoucí vývoj

Evropský region zůstává v roce 2020 stále nejnavštěvovanějším regionem světa, i přesto, že se bude na celkovém počtu příjezdů podílet o 12% méně. Podle Frankeho je cestovní ruch velmi významným odvětvím pro Evropskou Unii. „*Je do něj zapojeno 1,8 milionu podniků, přičemž v mnoha případech se jedná o malé a střední firmy. Zaměstnává 5,2% pracovní síly a k evropskému HDP přispívá zhruba 5 %.*“⁸⁶ Evropská unie se všemi prostředky snaží o udržení předního místa v rámci cestovního ruchu.

Základní trendy v cestování evropských občanů nám přineslo šetření Eurobarometr z roku 2011. Tento průzkum pomáhá státům regulovat poptávku a napomáhá vytvářet politiku v tomto odvětví. V roce 2011 byla nejnavštěvovanějšími

⁸⁵ PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, s. 11, ISBN 978-80-247-3750-8

⁸⁶ FRANKE, A. a kol., Statistika cestovního ruchu, Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2012, ISBN 978-80-7357-717-9

prázdninovými destinacemi Itálie, Španělsko a Francie. Evropané rádi cestovali uvnitř regionu a poznávali dosud nenavštívená místa. Nejvíce evropské občany motivovala cesta za sluncem, dobrodružstvím, rodinou a příbuznými, ale také za kulturními památkami. Tento průzkum také dokázal, že si rodiny často zařizují své plánované dovolené sami.

9. Rozbor dotazníku

Pro zpracování praktické části této bakalářské práce jsem zvolila průzkum formou dotazníku s názvem Odras nepokojů na cestovní ruch. Průzkum trval od 11. 3. 2013 do 30. 3. 2013 a probíhal v tištěné i online podobě. Na výsledku se podílelo 115 respondentů. Dotazník obsahuje 18 otázek, které jsou odvozené od obsahu teoretické části práce. Otázky byly zvoleny tak, aby jejich odpovědi dokázaly zhodnotit chování českých turistů v zahraničí, jejich názory na výše diskutovaná témata a zjistit jejich postoj k bezpečí v zahraničí. Vzhledem k tomu, že se dotazník týká cestování, a v této době cestuje téměř každý, cílová skupina respondentů není nijak specifická. Jediné co mají dotazovaní společné, je trvalý pobyt na území České republiky. Otázky mají různou formu. Na většinu otázek bylo možné odpovědět více možnostmi z nabídky. V některých případech šlo o dopisování odpovědi vlastními slovy.

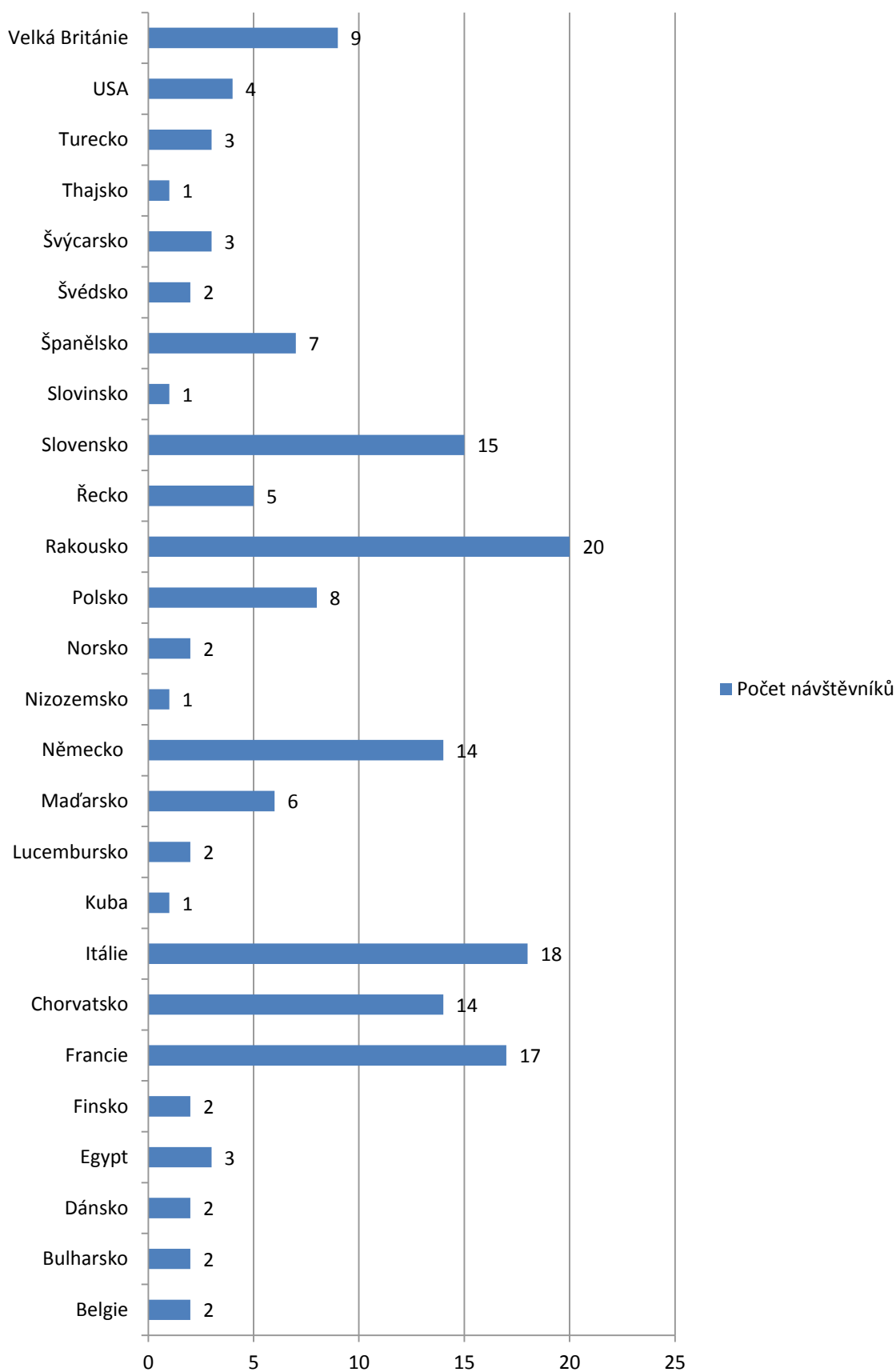
Jak jsem již zmiňovala, byl dotazník cílen na obyvatele České republiky. Průměrný věk dotázaných je 31 let. Jedná se o muže i ženy od 18 ti let do 72 let. Přesněji tedy 19 mužů a 96 žen.

Vyhodnocení dotazníku

Dotazník jsem vyhodnocovala na základě odpovědí, které mi poskytli respondenti. Odpovědi jsem zpracovala také pomocí grafického znázornění, které zjednodušují zobrazení názoru respondentů.

Pro zjištění zájmu o cestování jsem se respondentů ptala, zda cestovali v roce 2012 a do jakých zemí. Pouze 33 lidí odpovědělo, že v minulém roce necestovalo, což dokazuje, že cestování se stalo velmi oblíbenou aktivitou obyvatel České republiky. Největší zájem byl o obecně velmi oblíbené země, jako je Francie, Chorvatsko a Itálie. Respondenti dále s oblibou navštěvovali sousední státy. Nejvíce však Slovensko a Rakousko. Lidé, kteří vůbec necestovali, tak uvedli jako důvod nejčastěji nepříznivou finanční situaci, rodinné nebo zdravotní problémy a časovou vytíženost.

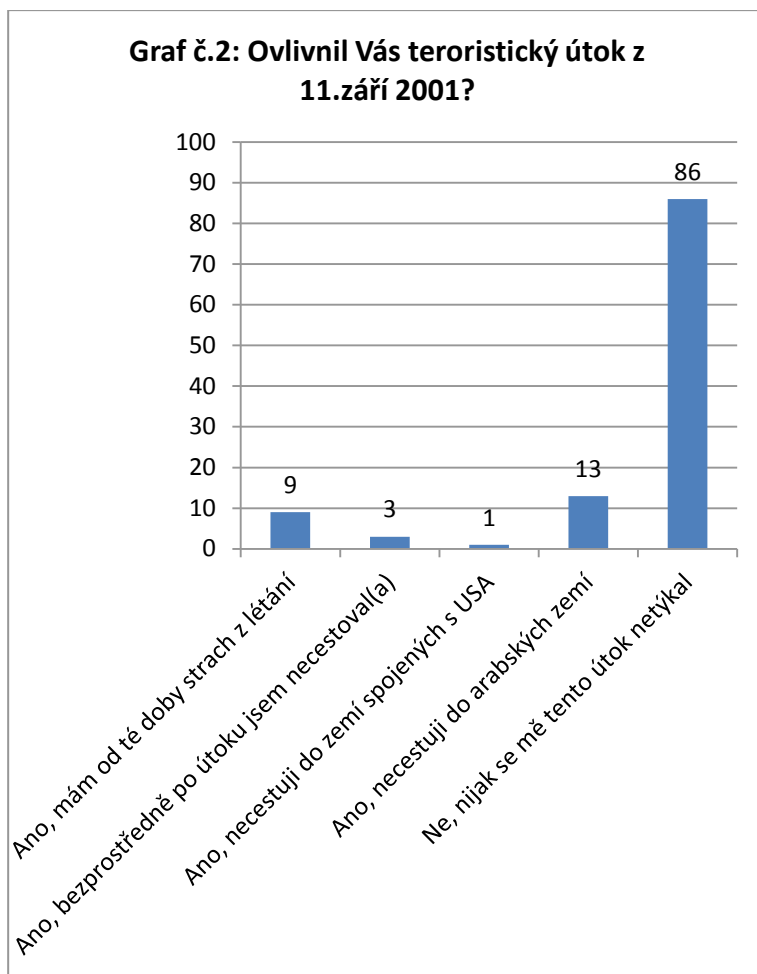
Graf č.1: Do jakých zemí jste cestovali v roce 2012?

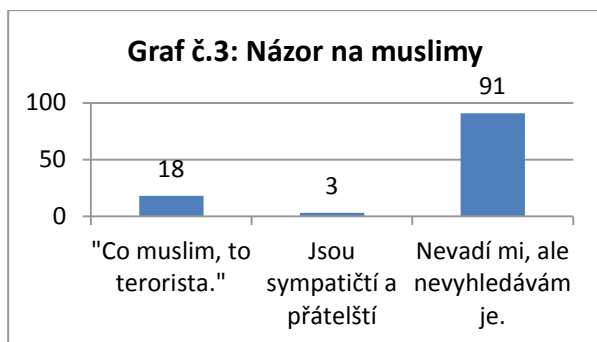
Lidé rádi a často cestují, ale bohužel ne vždy prožijí svou návštěvu v zahraničí podle svých představ. Mě zajímalo, zda se někdy respondenti setkali v zahraničí s nebezpečnou situací a kde tomu tak bylo. Mezi uvedenými odpověďmi bylo například nevhodné a nezodpovědné chování personálu v Chorvatsku. Jeden odpovídající dokonce odpověděl, že viděl zastřelení civilisty v hotelu v Egyptě. S krádežemi, demonstracemi a násilnými činy se setkali turisté při návštěvě Španělska a Tuniska. Právě v těchto zemích jsou nepokoje velmi časté. Jeden člověk odpověděl, že se nacházel v Londýně během teroristických útoků v roce 2005. Tehdy zde zemřely desítky civilistů. Jednalo se o sérii sebevražedných bombových útoků, které byly uskutečněny v hromadných dopravních prostředcích.

Teroristické útoky představují velkou hrozbu pro všechny turisty. Pokud se teroristický útok uskuteční, je velmi často medializován, a proto jej všichni vnímáme jako jeden z násilných činů s nejničivějšími dopady. V roce 2005, během teroristických útoků v egyptském letovisku Šarm aš-Šajch, zemřel dokonce jeden Čech. Pravděpodobně se jednalo o jediný útok, jehož obětí se stal český občan. Proto, abych zjistila, jak moc velkou hrozbu pro respondenty představují právě teroristické útoky, jsem zvolila vyjádření na stupnici od 1 do 5, přičemž stupeň 1 znamená, že představují nejnižší hrozbu a stupeň 5 naopak nejvyšší. Průměrně respondenti zaškrtnuli stupeň 4, což znamená, že teroristické činy vnímají jako velkou hrozbu. I přesto však 12 lidí zaškrtnulo stupeň 2 a 7 lidí dokonce stupeň 1.

Teroristický útok, který pravděpodobně nejvíce ovlivnil chování turistů, byl útok v USA 11. září 2001. Tento útok razantně ovlivnil cestování po celém světě. Lidé začali mít strach z cestování letadlem, a přestali cestovat do zemí, které si spojovali s USA či do arabských zemí. Naprostá většina odpovídajících se vyjádřila, že je nijak tento útok neovlivnil. 13 respondentů odpovědělo, že od té doby necestují do arabských zemí.

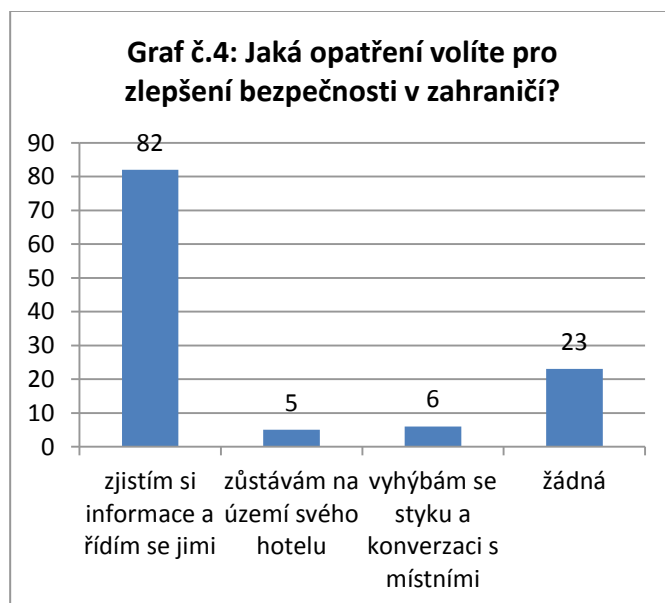

Tento postoj k arabským zemím souvisí také s otázkou náboženství. Vzhledem k tomu, že je s útokem 11. září 2001 spojena islámská organizace Al-Kaidá, mnoho lidí považuje muslimy za násilné a agresivní občany, kteří jsou velmi nebezpeční pro společnost. Z historie vyplývá, že většinu teroristických útoků způsobili islamističtí teroristé, právě proto mezi určitou částí lidí panuje názor: „*Co muslim, to terorista.*“ Tento názor na muslimy zaujímá 18 respondentů. Většině odpovídajících však muslimové nevadí, ale nevyhledávají je. Někteří respondenti však vyjádřili i svou oblibu k muslimům.

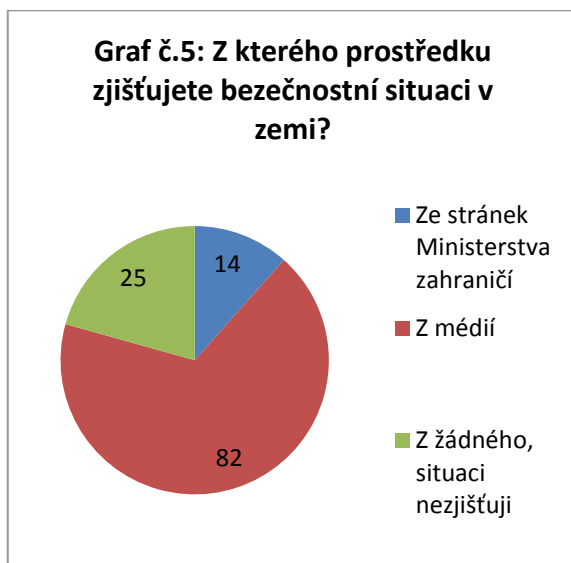

Při rozhodování, kterou destinaci navštívíme, hraje velmi důležitou roli právě bezpečnostní situace v dané zemi. Tento faktor se také odráží na cenách. Například pokud je země postihnutá nepokojí, sníží se cenová nabídka destinací. I přesto by však turisté neměli upřednostňovat nízkou cenu před bezpečím. Tuto otázku jsem formulovala také pomocí stupnice od 1 do 5, přičemž stupeň 1 znamená, že bezpečnostní situace není pro návštěvníka důležitá a stupeň 5 značí opak. Průměrný stupeň důležitosti bezpečí v zahraničí určený respondenty je 4. Což je poměrně vysoký stupeň, i přesto ale 2 respondenti označili stupeň 1.

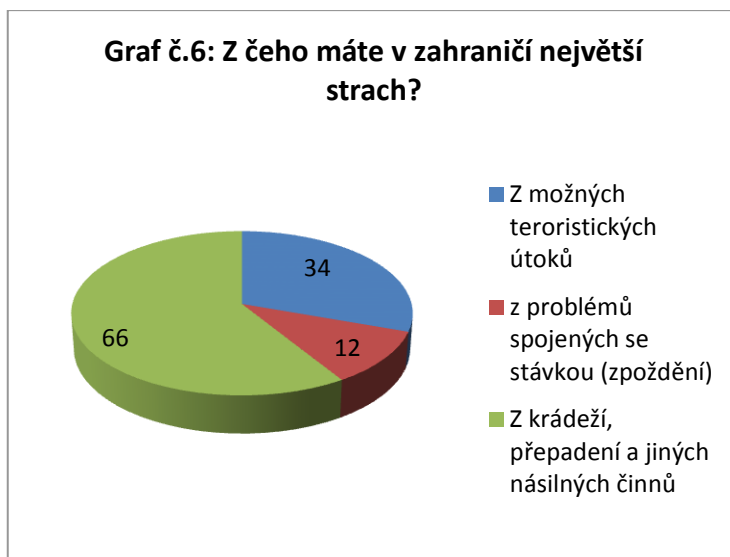
Zde se nabízí také otázka, jaká opatření respondenti používají pro zvýšení bezpečnosti v zahraničí. Někteří lidé zůstávají na území svého hotelu a nevyskytují se mimo turistické oblasti. Další část lidí raději nekomunikuje s místními obyvateli a vyhýbá se jakémukoliv styku s nimi. 23 respondentů dokonce odpovědělo, že se nijak nesnaží zvýšit svoji bezpečnostní situaci, což je minimálně překvapující. Avšak naprostá většina lidí odpověděla, že se řídí informacemi o dané zemi, které si zjistí před cestou do zahraničí.

Tyto informace o aktuální bezpečnostní situaci si lidé zjišťují za pomoci různých prostředků. Většina lidí využívá obecně média. Přesněji tedy 82 respondentů. 14 odpovídajících si před cestou zjišťuje aktuální situaci v zemi na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí, kde jsou důkladně vypsány hrozby, které návštěvníkovi hrozí a opatření, kterými by se měl řídit. Dále lidé využívají i ostatní internetové stránky a spoléhají se na rady od přátel a známých. 25 respondentů si situaci v zemi nezjišťuje za pomoci žádného prostředku.

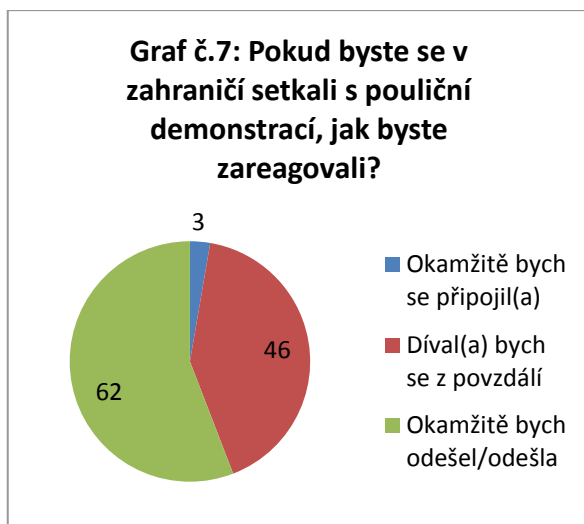

Na turisty čeká v zahraničí mnoho nástrah, které jim mohou při nejmenším znepříjemnit dovolenou. Zjišťovala jsem proto, z čeho mají respondenti v zahraničí největší strach. 66 respondentů odpovědělo, že se nejvíce obává krádeží, loupežných přepadení a jiných násilných činů. 34 lidí odpovědělo, že za největší hrozbu v zahraničí pokládají možné teroristické útoky a 12 lidí má strach ze zpoždění na letišti a z podobných problémů, které jsou se stávkou spojeny.

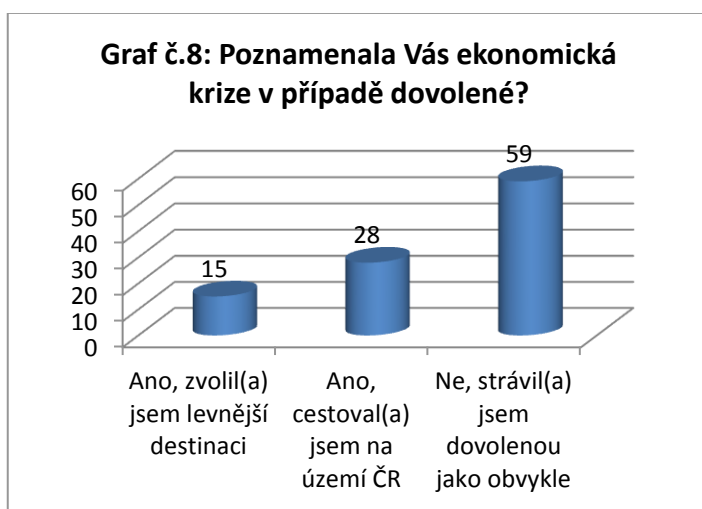

S tímto souvisí i otázka, zda se již respondenti setkali v zahraničí s podobnými problémy, které doprovází stávku, a kde se tato stávka odehrávala. Mezi odpověďmi byly oblíbené prázdninové destinace, které v poslední době velmi zužuje nepříznivá ekonomická situace způsobená globální hospodářskou krizí. Tyto země se musí vypořádat s finančními problémy za pomoci přijetí různých záchranných opatření, s kterými často obyvatelé nesouhlasí a svůj nesouhlas dávají veřejně najevo stávkou a demonstracemi v ulicích. Respondenti zde zmínili Řecko, Španělsko a Itálii. Nejčastěji se však objevovala Francie, která je tímto přístupem přímo proslulá. 102 respondentů však odpovědělo, že se stávkou v zahraničí doposud nesetkali.

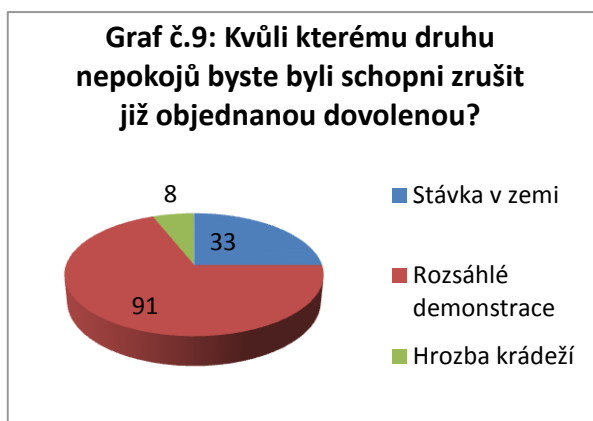
Stávky bývají právě často spojovány s rozsáhlými demonstracemi v centru měst. Jak by se mohlo zdát, že demonstrace nejsou pro turisty nebezpečné, je tomu právě naopak. Turisté by se v každém případě měli vyhýbat těmto veřejným shromážděním, a také veřejným místům, která slouží právě pro tyto účely. Bohužel však někteří turisté těchto pokynů nedbají a chápou demonstrace jako určitý druh pobavení či způsob vcítění se do místních obyvatel a poznání jejich kultury. Co se týká mého průzkumu, 62 respondentů by v takovéto situaci okamžitě odešlo. 42 lidí by se dívalo z povzdálí a 3 odpovídající by se okamžitě připojili do demonstrace. Z toho vyplývá, že většina lidí je opatrná na tyto situace, avšak existují i tací, jejichž chování je naprosto nezodpovědné a nebezpečné.

Jak jsem již zmiňovala, demonstrace souvisí právě s globální ekonomickou krizí, která ovlivnila nejen ekonomickou, sociální a politickou situaci v zasažených zemích, ale také chování turistů. Vzhledem k tomu, že roste nezaměstnanost a spotřební chování lidí se mění, klesal v tomto období i zájem o cestování. České republiky se ekonomická krize nedotkla tak razantně jako například Řecka, i přesto mě však zajímalo, jestli lidé nějakým způsobem měnili své chování v případě cestování. Na tuto otázku většina respondentů, tedy 59, odpověděla, že se jich nijak ekonomická krize nedotkla, a že strávili dovolenou v zahraničí obvyklým způsobem. 28 respondentů se ekonomická krize dotkla, a proto cestovali pouze na území České republiky. 15 lidí zvolilo jinou, a to právě levnější zahraniční destinaci. Ostatní necestovali dokonce vůbec anebo naopak chápou jako výhodu možnost cestovat do vzdálenějších zemí, než jsou zvyklí, protože cestovní kanceláře u některých destinací velmi razantně snížili ceny zájezdů.

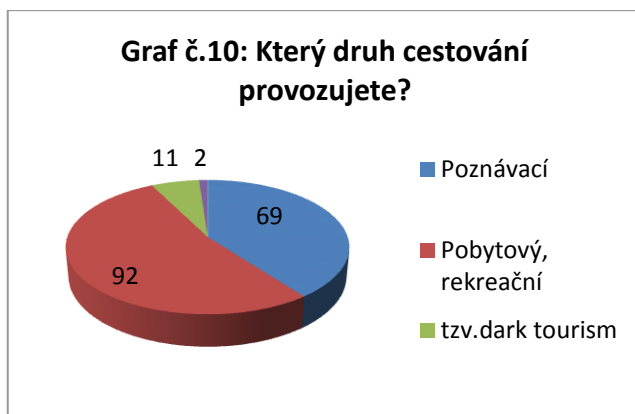

Turisté jsou v některých případech značně neopatrní a nekladou dostatečně velký důraz na bezpečnostní opatření v zahraničí a to převážně pod vidinou levnějších zájezdů. Zeptala jsem se proto respondentů, zda existuje situace, kvůli které by byli schopni zrušit již objednanou dovolenou, a co přesně by se muselo v zemi odehrávat. Většina odpověděla, že by zrušila svou dovolenou kvůli rozsáhlým demonstracím v zemi, přesněji 91 respondentů. 33 lidí by změnilo své plány kvůli stávce v zemi a 8 lidí kvůli hrozbě krádeží. Dále by lidé svou cestu do zahraničí byli schopni zrušit kvůli válečným konfliktům, epidemii, nebezpečí únosu a teroristickým útokům. Tato situace nastala například během nepokojů v Egyptě v roce 2011. V období kdy nepokoje v zemi vypukly, tehdy se jednalo o rozsáhlé demonstrace proti režimu prezidenta Husního Mubáraka, se tato situace projevila v chování českých turistů tak, že příliš nerušili již koupené zájezdy, ale razantně klesl zájem o budoucí nákup zájezdů do této země. Zde bych citovala názor Jana Papeže z Asociace cestovních kanceláří ČR: „Češi jsou trochu fatalističtí, rychle se vracejí do původně nebezpečných oblastí. Lákají je nízké ceny a myslí si, že obrazně řečeno dvakrát neuhodí do stejného místa.“⁸⁷

Jak jsem již zmiňovala v teoretické části práce, nepokoje nemají na cestovní ruch pouze negativní vliv. Příkladem pozitivního odrazu nepokojů je poměrně nový druh cestování a to tzv. dark tourism. Jedná se o cestování na místa, kde se v minulosti stala nějaká tragická událost. Podle mého průzkumu tento druh cestování provozuje 11 respondentů. Většina upřednostňuje tradiční pobytové, rekreační a poznávací zájezdy. 2 lidé provozují firemní cestování.

⁸⁷ Hudema, M., Turisté kvůli nepokojům v Egyptě nekupují zájezdy. Může to prospět Turecku a Řecku [online], cit. 2011-1-28, Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-49612890-nepokoje-v-egypte-mohou-prospet-turecku-a-recku>

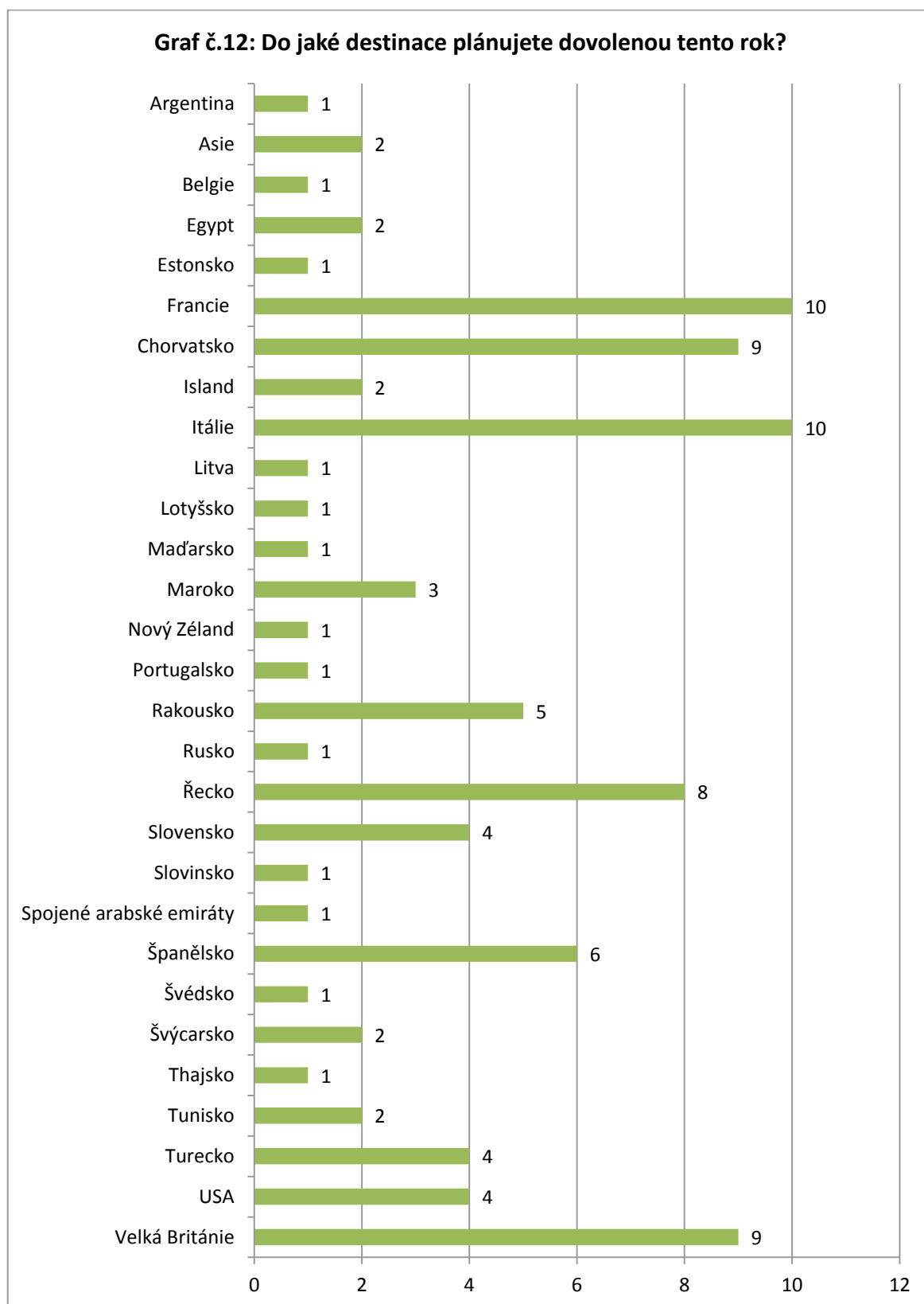
Další otázkou, kterou jsem se v průzkumu zabývala, bylo zjištění, o který druh dopravy je u respondentů největší zájem pro přepravu na cílové místo v zahraničí. 12 lidí využívá vlakovou dopravu, 67 respondentů silniční dopravu a většina z odpovídajících, tedy 89, využívá samozřejmě dopravu leteckou. Pro doplnění zmíním i průzkum společnosti British Airways. Podle tohoto průzkumu cestovalo v roce 2012 letecky pouze 28 % Čechů.⁸⁸ Zde můžeme pozorovat fakt, že se zájem o cestování do zahraničí autem nebo autobusem téměř rovná zájmu o leteckou přepravu.

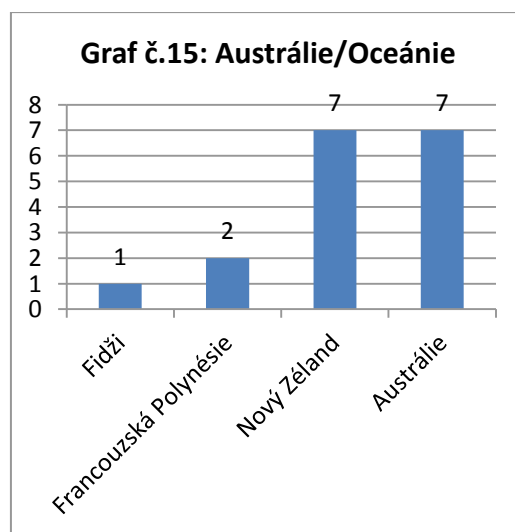
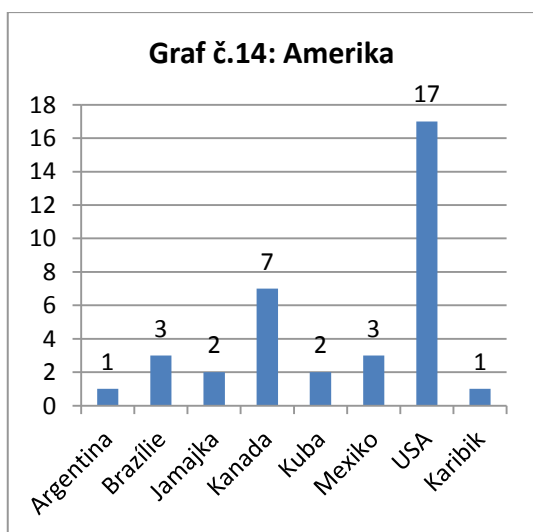
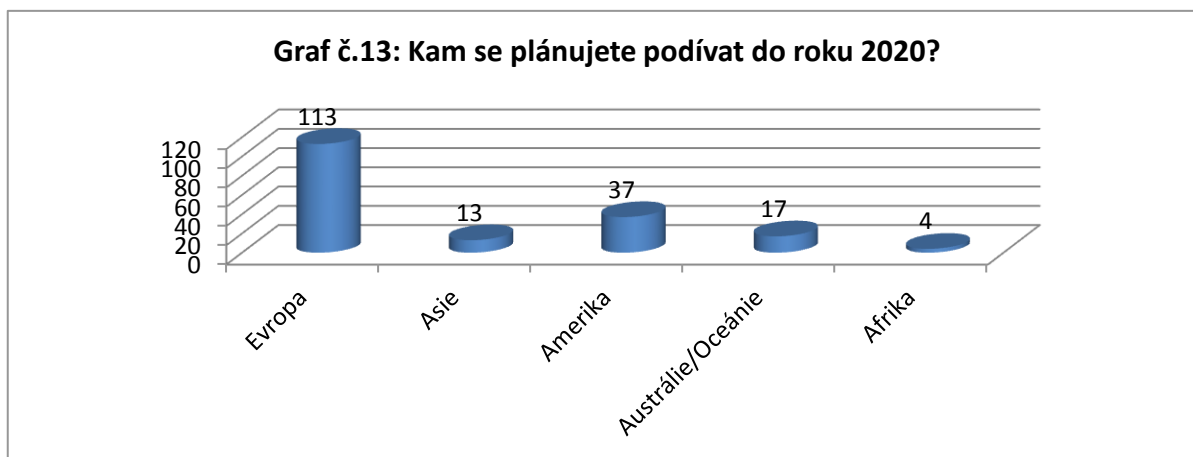
Co se týká budoucího zájmu o cestování, bude podle průzkumu cestování stále oblíbenou aktivitou. Pouze 3 odpovídající nepojedou tento rok nikam. 38 respondentů ještě nepřemýšlelo o tom, jak stráví letošní dovolenou a ostatní plánují různé cesty po celém světě. Mezi nejoblíbenější destinace se zařadili oblíbené turistické oblasti jako je Francie a Velká Británie. Většina lidí plánuje cestu do teplých prázdninových destinací jako je Řecko, Chorvatsko, Itálie a Španělsko. Mezi odpověďmi se objevily i zajímavé netradiční destinace jako je Island,

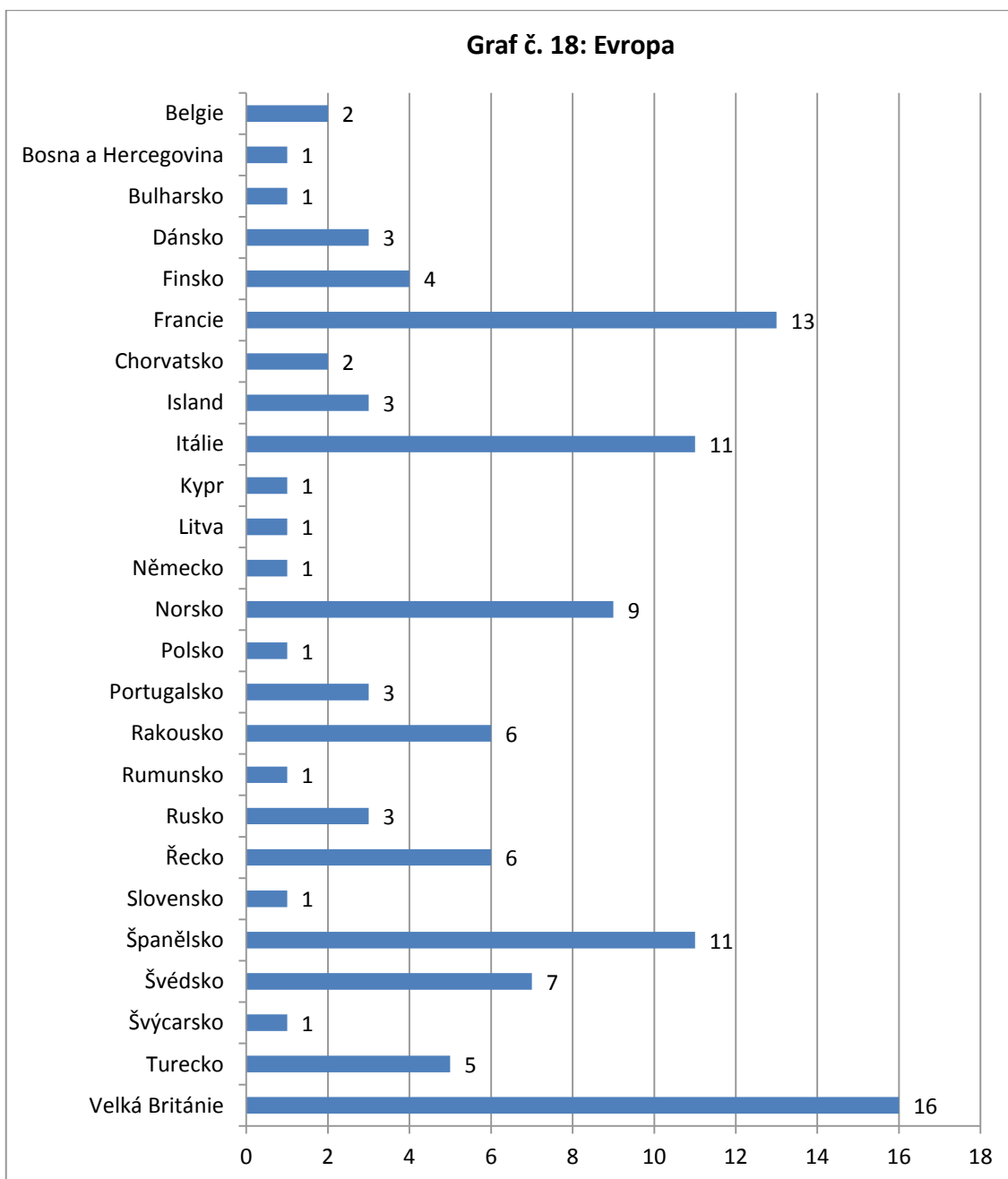
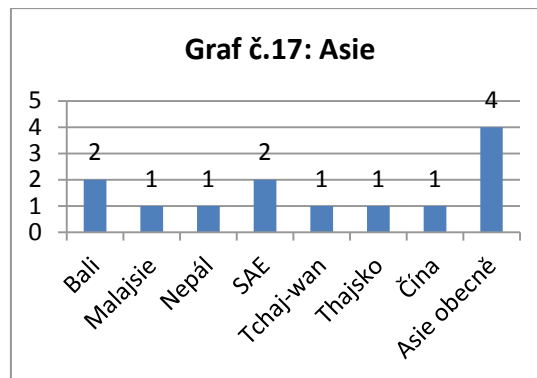
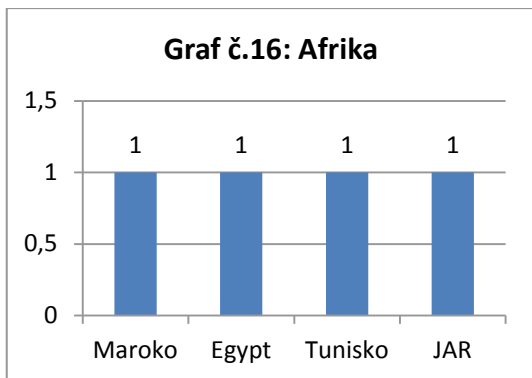
⁸⁸ Mediafax, V uplynulém roce cestovala letecky necelá třetina Čechů, ukázal průzkum [online], cit. 2012-10-23. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/340206-v-uplynulem-roce-cestovala-letecky-necela-tretina-cechu-ukazal-pruzkum/>

Spojené arabské emiráty, Argentina či Nový Zéland. Lidé mají také stále zájem o USA. Značná část respondentů samozřejmě plánuje cestu do sousedních států, nejčastěji však do Rakouska a na Slovensko.

Vzhledem k tomu, že se ve své práci zabývám i budoucím vývojem a odhadem cestovního ruchu, a zmiňuji i tzv. Vizi 2020, která se touto otázkou zabývá, zajímalo mě, kam plánují cestu respondenti právě do roku 2020. Nejvíce z nich (113) plánuje cestu do Evropy. Největší zájem je tradičně o Francii, Itálii, Velkou Británii a Španělsko. Ale vyskytují se zde i méně navštěvované země jako jsou například všechny severní státy. 37 respondentů by se do roku 2020 chtělo podívat do Ameriky. Zde je největší zájem samozřejmě o USA a Kanadu. Do Asie by chtělo zavítat 13 respondentů, a to například do Číny, Spojených arabských emirátů, Malajsie nebo na exotický ostrov Bali. O návštěvu Austrálie a Oceánie má zájem 17 respondentů a o návštěvu Afriky pouze 4. Nezájem o africké státy bychom si mohli zdůvodnit právě nepokoji, které v těchto zemích v současné době probíhají. Situace v dříve velmi oblíbených destinacích Severní Afriky není bezpečná pro turisty, což se projevuje v poptávce po zájezdech právě do těchto míst.

Závěr dotazníkové části

Téměř všichni lidé na zemi velmi rádi cestují a turisté z České republiky nejsou výjimkou. Tento fakt vyplývá nejen z odpovědí respondentů na otázky v tomto dotazníku. Lidé si přejí poznat stále exotičtější a vzdálenější země, přičemž zájezdy právě do těchto zemí jsou značně drahé, a proto lidé často volí jiné levnější destinace. Kromě finančních, zdravotních a časových důvodů se turisté při volbě zahraniční cesty rozhodují stále častěji podle bezpečnostní situace v dané zemi. Ta bývá ovlivněna mnoha faktory, které jsou pro turisty velmi nebezpečné. Jedná se o krádeže, únosy, demonstrace, stávky, teroristické útoky, a jiné násilné činy ohrožující nejen poklidný průběh dovolené ale v krajním případě i samotný život. Někteří lidé by se měli více zamyslet nad závažností těchto činů a každý by měl v zahraničí dbát pokynů a rad, které zvyšují turistovo bezpečí. Nejen čeští turisté mnohdy upřednostňují nižší cenu atraktivního zájezdu před pocitem bezpečí, a často také spoléhají na to, že pokud je situace v zemi, zasažené nepokoji, momentálně klidná znamená to, že jim nehrozí žádné nebezpečí a situace v zemi se již nezmění. Velkou roli zde hrají také média, z kterých si většina turistů zjišťuje informace před cestou do zahraničí. V zahraničí je důležité se vyhýbat nebezpečným místům a situacím, neboť v opačném případě by mohla dovolená skončit jinak, než jsme si ji představovali.

10. Závěr

Cílem této práce bylo nastínit aktuální situaci v zemích, které každoročně navštíví mnoho turistů a zdůraznit události, které nejvíce cestovní ruch ovlivnily, v souvislosti s faktorem bezpečí, který se velmi podílí na celkové poptávce po cestování.

Nepokoje v zahraničí a jejich odraz na cestovní ruch jsou a budou i v budoucnu velmi aktuální téma. I přesto se však bude zájem o cestování stále zvyšovat. Lidé chtějí poznat nové krajiny a vrací se tam, kde byli spokojeni. V každém případě by však neměli nikdy upřednostňovat finančně výhodné zájezdy před bezpečím.

11. Resumé

V současné době cestuje téměř každý, a proto se cestovní ruch stal jedním z nejdynamičtějších odvětví. Cestování bohužel provází i negativní vlivy, které často velmi razantně ovlivňují ekonomiku zasažených zemí. V současné době v mnoha oblíbených destinacích probíhají nepokoje, které snižují poptávku po návštěvě.

Tyto nepokoje jsou způsobené politickými, náboženskými, ekonomickými nebo jinými důvody, a bývají často nebezpečné právě pro turisty. Turisté se proto v této době rozhodují podle několika různých kritérií. Jedním z nich je také bezpečnost, která při rozhodování hraje u určité části lidí velkou roli. Ostatní lidé si stále bohužel neuvědomují, jak nebezpečné může být nezodpovědné chování v zahraničí. Každý rok přijde o život v zahraničí až 100 českých turistů. Samozřejmě se nejedná pouze o následky nepokojů, ale tím, že se budeme řídit pokyny, budeme informovaní o aktuální situaci v zemi a budeme dodržovat bezpečnostní opatření, můžeme této situaci předejít.

V minulosti se stalo několik událostí, které cestovní ruch velmi zasáhly. Tyto problémy se vyskytnou nečekaně a mají obrovské následky. Je zapotřebí proto těmto situacím předcházet, jak nejvíce je možné, a vyhýbat se všem možným nebezpečným situacím. Lidé provozují různé druhy cestování a využívají různé dopravní prostředky, avšak to nejdůležitější je strávit příjemnou a ničím nerušenou dovolenou v bezpečné destinaci.

Résumé

Dans ces temps presque chacun fait des voyages, et pour cette raison le tourisme devient un des secteurs les plus dynamiques. Malheureusement, le voyage est accompagné par les influences négatives, qui souvent influencent les économies des pays frappés. Dans ce temps les destinations préférées sont frappés par les inquiétudes, qui réduisent la demande des visites. Ces inquiétudes sont causés par les raisons politiques, religieux, économiques ou par les autres raisons, et ils sont souvent dangereux même pour les touristes. Pour ca, les touristes prennent une décision d'après les critères différentes. Une des critères est aussi la sécurité, qui est très important dans le processus de résolution pour une partie des gens. Malheureusement les autres gens ne prennent pas encore conscience de danger du comportement qui n'est pas responsable dans l'étranger. Chaque année 100 touristes tchèques tombent mort. Bien sûr il ne s'agit pas seulement au conséquences des inquiétudes, mais si nous allons respecter les instructions, si nous serons informés de la situation actuelle dans le pays et si nous allons observer des mesures prévoyantes, nous pouvons prévenir de cette situation.

Dans le passé, ils deviennent beaucoup d'événements , qui ont frappé le tourisme. Ces problèmes apparaissent inopinément et ils peuvent avoir les conséquences immenses. Il est nécessaire prévenir de ces situations, comment on peut, et il faut se cacher aux toutes les situations dangereux. Les gens font les différentes types du voyage et ils utilisent les moyens de transports différentes, cependant la chose la plus important est passer une voyage agréable qui ne serait pas dérangé dans la destination stable.

Resumé

In these days, almost everybody travel and in a view of this fact the tourism has become one of the most dynamics sector. Unfortunately there are some negatives effects which often influence the economy of afflicted states. Nowadays, there are riots in many favourite destinations which decrease the demand for the visits. These riots are caused by political, religious, economic and some other reasons and they are usually dangerous exactly for the tourists. As a result, the tourists make their decisions according to several different criteria. One of them is safety, which plays the main role in the decision-making process for some sort of people. The others unfortunately do not even realize how dangerous the irresponsible behaviour in the foreign countries can be. Every year 100 Czech tourists die in the foreign countries. Naturally they are not only the consequence of the riots, but when we follow the instructions, keep informed about the actual situation in the country and we observe the safety measures, we can prevent this situation.

During the past times, there have been some situations, which strike the tourism hardly. These problems occur unexpectedly and are followed by huge consequences. Therefore it is necessary to prevent these situations as much we can and try to avoid every possible danger. People do many different kinds of travelling and they use different means of transport, but the most important is to spend pleasant holiday that will not be interrupt by anything.

12. Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník v tištěné podobě

Na otázky označené hvězdičkou (*) můžete odpovědět více různými odpověďmi!!!

1) Vyplňte prosím Vaše údaje

Věk	
Místo bydliště	
Stav	
Pohlaví	
Počet dětí a jejich věk	

2) Cestovali jste v roce 2012? Uveďte země.

a) ANO, do zemí

b) NE, důvod

3) Setkali jste se někdy s nebezpečnou situací v zahraničí?

a) ANO, kde a o jakou situaci se jednalo?

b) NE

4) Kvůli kterému druhu nepokojů byste byli schopni zrušit již objednanou dovolenou? *

a) Stávková v zemi

b) Rozsáhlé demonstrace

c) Hrozba krádeží

d) jiné

5) Zjistíte si bezpečnostní situaci před cestou do zahraničí? Použitím jakého prostředku? *

a) ANO, dívám se na internetové stránky Ministerstva zahraničí

b) ANO, z médií

c) ANO, z jiného prostředku:

d) NE

5) Poznamenala Vás ekonomická krize v případě dovolené? *

a) ANO zvolil (a) jsem jinou (levnější) destinaci

b) ANO cestoval (a) jsem na území České republiky

c) NE strávila jsem dovolenou v zahraničí stejně jako obvykle

d) jiné

7) Jaká opatření volíte pro zlepšení vaší bezpečnosti v zahraničí? *

a) zjistím si informace o dané zemi a řídím se jimi

b) zůstávám na území svého hotelu

c) vyhýbám se styku a konverzaci s místními lidmi

d) žádná

8) Uved'te na stupnici od 1 do 5 význam faktoru bezpečnosti na rozhodování pro určitou destinaci.

1 2 3 4 5 (1 nejméně důležité – 5 nejdůležitější)

10) Ovlivnil Vás teroristický útok z 11. září 2001? *

a) ANO, mám od té doby strach z létání

b) ANO, bezprostředně po útoku jsem změnil (a) své plány a necestoval (a)

c) ANO, necestuji do zemí spojených s USA

d) ANO, necestuji do arabských zemí

e) NE, nijak se mně tento útok netýkal

11) Z čeho máte v zahraničí největší strach?

a) z možných teroristických útoků

b) ze zpoždění na letišti a podobných problémů spojených se stávkou

c) z krádeží, loupežných přepadení a jiných násilných činů

d) jiné

12) Jaký máte názor na muslimy?

- a) „Co muslim, to terorista.“
- b) Jsou sympatičtí a přátelští
- c) Nevadí mi, ale nevyhledávám je

13) Který druh cestování provozujete? *

- a) Poznávací
- b) Pobytový, rekreační
- c) tzv. dark tourism (turistika na místa, která jsou spjatá s tragickou událostí, např.: Osvětim)
- d) firemní

14) Pokud byste se v zahraničí setkali s pouliční demonstrací, jak byste reagovali?

- a) Okamžitě bych se připojil (a), je to zážitek
- b) Díval (a) bych se z povzdálí
- c) Okamžitě bych odešel/odešla

15) Jak velkou hrozbu pro vás představují teroristické útoky v zahraničí?

- 1 2 3 4 5 (1 nejmenší – 5 největší hrozbu)

16) Byla Vaše dovolená v zahraničí někdy poznamenaná stávkou? V jaké zemi?

- a) ANO v
-

- b) NE

17) Do jaké destinace plánujete dovolenou tento rok?

- a) Jedu do
-

- b) Budu cestovat pouze v ČR

- c) Nepojedu nikam

18) Kam se plánujete podívat do roku 2020?

19) Jakou dopravu upřednostňujete pro přepravu na cílové místo v zahraničí? *

- a) leteckou
 - b) silniční
 - c) vlakovou
 - d) jinou
-

13. Anotace a klíčová slova

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá nepokoji, které ovlivňují cestovní ruch, a popisuje dopady na ekonomiku zasažených zemí. Jedná se především o nepokoje vyvolané politickými, náboženskými a ekonomickými problémy. První část práce je věnována faktorům, které cestovní ruch ovlivňují a rozboru aktuální situace v konkrétních zemích. Ve druhé části jsem za pomoci dotazníku nastínila chování Českých turistů v zahraničí a jejich vztah k bezpečnosti.

Annotation

Cette travail s'occupe des inquiétudes qui influencent le tourisme et décrit l'incidence à l'économie des pays frappés. Surtout il s'agit des inquiétudes provoqués par les problèmes politiques, religieux et économiques. La première partie de cette travail parle des facteurs qui influencent le tourisme et de l'analyse de la situation actuelle dans les pays concrets. Dans la deuxième partie j'ai décrit le comportement des touristes tchèques dans l'étranger et leur relation au sécurité.

Annotation

This work deals with riots which influence the tourism and describe the impact on the economics of some states. Primarily, this work describes the riots which are provoked by political, religious and economic problems. The first part of this work is focused on the factors which influence the tourism and analyze current situation in concrete states. In the second part, the behaviour of Czech tourists abroad and their relation to safety is evaluated.

Klíčová slova

Cestovní ruch, nepokoj, teroristické útoky, stávky, demonstrace, turismus, válka, náboženství, ekonomická krize, bezpečnost

Les mots clés

Tourisme, inquiétude, attaque terroriste, grève, démonstration, guerre, religion, crise économique, sécurité

Keywords

Tourism, restlessness, terrorists attacks, strike, demonstration, war, religion, economic crisis, safety

14. Seznam pramenů a použité literatury

Literatura

COT Business

FRANKE, A. a kol., Statistiky cestovního ruchu, Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2012, ISBN 978-80-7357-717-9

GOELDNER Charles R., BRENT RITCHIE J. R., Tourism, Principles, Practices, Philosophies, John Wiley and sons, 2011, ISBN 978-1118071779

HAMARNEH, I. Geografie turismu, Praha: Grada publishing, 2012, ISBN: 978-80-7380-093-2

PALATKOVÁ, M. Mezinárodní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, ISBN 978-80-247-3750-8

PÁSKOVÁ, M. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009, ISBN 978-80-7435-006-1

PETRÁČKOVÁ, V. KRAUS, J. a kol., Akademický slovník cizích slov, Academia Praha, 1997, ISBN 80-200-0607-9

PRYHULA, R., ŠPLIŇO M., *Sars Syndrom akutního respiračního selhání*, Praha: Grada Publishing, 2006, ISBN 80-247-1550-3

Internetové zdroje

www.aktualne.centrum.cz

www.armadinoviny.cz

www.blisty.cz

www.ceskatelevize.cz

www.ceskenoviny.cz

www.czefrica.com

www.darktourism.info

www.defenceandstrategy.eu

www.emabsies.gov.il

www.finance.cz

www.financninoviny.cz

www.freepub.cz

www.idnes.cz

www.ihned.cz

www.invia.cz

www.lidovky.cz

www.mvcr.cz

www.mzv.cz

www.national-geographic.cz

www.news.bbc.co.uk

www.osn.cz

www.presseurop.eu

www.rady.poznavacizajezdy.cz

www.rozhlas.cz

www.thajsko.com

www.tourism-review.cz

www.turistika.cz

www.zakony-online.cz

www.zpravy.e15.cz

15. Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Turismus v Egyptě	17
Tabulka č. 2: Průměrné ceny zájezdů do Řecka a Egypta společnosti Invia	22
Tabulka č. 3: Odhad příjezdového turismu podle Vize 2020.....	40
Graf č. 1: Do jakých zemí jste cestovali v roce 2012?	43
Graf č. 2: Ovlivnil Vás teroristický útok z 11. září 2001?.....	45
Graf č. 3: Názor na muslimy.....	45
Graf č. 4: Jaká opatření volíte pro zlepšení bezpečnosti v zahraničí?	46
Graf č. 5: Z kterého prostředku zjišťujete bezpečnostní situaci v zemi?.....	47
Graf č. 6: Z čeho máte v zahraničí největší strach?	47
Graf č. 7: Pokud byste se v zahraničí setkali s pouliční demonstrací, jak byste zareagovali?	48
Graf č. 8: Poznamenala Vás ekonomická krize v případě dovolené?.....	49
Graf č. 9: Kvůli kterému druhu nepokojů byste byli schopni zrušit již objednanou dovolenou?.....	50
Graf č. 10: Který druh cestování provozujete?	50

Graf č. 11: Jakou dopravu využíváte pro přepravu na cílové místo v zahraničí?	51
Graf č. 12: Do jaké destinace plánujete dovolenou tento rok?	52
Graf č. 13: Kam se plánujete podívat do roku 2020?	53
Graf č. 14: Amerika	53
Graf č. 15: Austrálie / Oceánie	53
Graf č. 16: Afrika.....	54
Graf č. 17: Asie.....	54
Graf č. 18: Evropa.....	54